

KONKURSSIPESÄN PESÄNHOITAJAN ITSENÄINEN PÄÄTÖSVALTA LAINSÄÄDÄNNÖSSÄ JA KÄYTÄNNÖSSÄ

*(Die selbstständige Entscheidungsbefugnis
des Insolvenzverwalters im Gesetz und in der Praxis)*

1 Aiheen määrittely ja tutkimusaineisto

Konkurssimenettely voidaan määritellä laissa säädettyksi kollektiiviseksi maksukyvyttömyysmenettelyksi, jossa velallisen koko varallisuus realisoidaan tämän velkojen suoritukseksi.¹ Konkurssivelallisen rahaksi muutettu omaisuus jaetaan jakosuuksina konkurssivelkojille.² Konkurssi on siis yksityisoikeudellista, velkojien hyväksi toteutuvaa täytäntöönpanoa.³ Konkurssipesän selvittämistä varten konkurssituomioistuin määrää konkurssipesään pesähoitajan samalla, kun se päättää asettaa velallisen konkurssiin. Muun muassa konkurssin edellytykset, menettelyn aloittamisen oikeusvaikutukset sekä menettelyn vaiheet on säännelty vuon-

na 2004 voimaan tulleessa konkurssilaissa (2004/120, KonkL). Konkurssivelkojien täytäntöönpanointressin toteuttamiseksi määräysvalta velallisen varallisuuden siirtyä konkurssivelkojille, joita pesähoitaja avustaa.⁴

Voimassaolevaa konkurssilakia edeltäneessä konkurssisäännössä (1868/31, KS) säädettiin konkurssin lukuisista tuomioistuinvaiheista, joiden vuoksi konkurssioikeudellinen tutkimus katsottiin pitkään osaksi prosessioikeuden tutkimusta. 1990-luvulla konkurssisääntöä muutettiin osittaisuudistuksin⁵, jotka siirsivät menettelyn painopistettä tuomioistuimesta konkurssihallintoon ja erityisesti pesähoitajan tehtäviin⁶ ja joiden myötä konkurssioikeuden kiinteä yhteys prosessioikeuteen

¹ Konkurssin määrittelmistä ks. esim. *Halila, Jouko*: Konkurssioikeuden pääpiirteet. Toinen, uusittu painos. Vammala 1972 s. 2 ja *Havansi, Erkki*: Suomen konkurssioikeus. Kolmas, uudistettu painos. Tampere 1992 s. 2. Ruotsin konkurssilaissa (konkurslag 1987:672, RKonkL) on Suomen lakia hieman täsmällisempi määritelmä, mutta menettelyjen tarkoitus on sama.

² Velat katetaan niin pitkälle, kuin velallisen omaisuus riittää. Lähtökohtaisesti velkojat saavat saataviensa suhteessa yhtäläisen osuuden konkurssivarallisuudesta, mitä periaatetta kutsutaan pari passuksi. Ks. periaatteen tarkemmasta sisällöstä Englannin insolvenssioikeudessa *Goode, Roy*: Principles of Corporate Insolvency law. Second edition. London 1997 s. 60–61 ja 141–163.

³ HE 26/2003 vp. s. 22.

⁴ Määräysvallan siirtyminen on likvidaatiokonkurssin perusta ja keskeinen ero verrattuna yrityssaneeraukseen, joka toteuttaa määräysvallan pysyvyyden periaatetta. Ks. vertailusta lähemmin *Hupli, Tuomas*: Täytäntöönpanointressi yrityssaneerauksessa. Insolvenssioikeudellinen tutkimus saneerausvelkojan oikeusaseman perusteista. Jyväskylä 2004 s. 149–152.

⁵ Lainmuutoksia tehtiin 1990-luvulla yhteensä yksitoista, joista tämän artikkelin kannalta merkittävimmät ovat konkurssimenettelyä koskeva uudistus, joka tuli voimaan 1.12.1993 (L 1993/1027) sekä konkurssipesien hallinnon valvontaa koskeva uudistus, joka tuli voimaan 1.3.1995 (L 1995/110). Lisäksi pesähoitajan kelpoisuusehtojen täsmentämisellä 1.3.1998 voimaan tullein säännöksin (L 1997/1218) on merkitystä.

⁶ *Koulu, Risto*: Konkurssioikeus. Toinen, uudistettu painos. Juva 2009 s. 2 ja 30–31 (*Koulu* 2009a).

väljeni. Kun velkajärjestely- ja yrityssaneerauslain-säädäntö oli tullut vuonna 1993 voimaan, voitiin siviilitäytäntöpanoa koskevat menettelyt erottaa oikeustieteessä omaksi maksukyvyttömyys- eli insolvenssioikeuden kokonaisuudekseen.⁷

Konkurssilaki on jatkanut konkurssisäännön osittaisuudistusten linjaa lisäämällä pesänhoitajan suoraan laissa säädettyjä tehtäviä. Säännösmäärän lisääntyessä sekä konkurssimenettely kokonaisuudessaan että pesänhoitajan toimenkuva ovat säännöstasolla oikeudellistuneet.⁸ Konkurssimenettelyä koskeva sääntely on kehittynyt ja täsmentynyt, mikä on vaikuttanut voimakkaimmin pesänhoitajan tehtävien määrittelyyn. Nykymuotoisessa konkurssimenettelyssä pesänhoitaja on menettelyn keskeisin yksittäinen toimija, joka on useissa tehtävissään riippumaton velkojista. Konkurssisaatavien selvittämistä koskevien tuomioistuimen tehtävien siirtäminen pesänhoitajalle ja pesänhoitajan itsenäisen päätösvallan kasvaminen merkitsevät, että konkurssilainsäädännössä on siirrytty kohti yksityistä lainkäyttöä.⁹ Pesänhoitajaa voidaan hyvin kuvata oikeudenhoidon orgaaniksi, joka hoitaa laissa säädetty-

jä tehtäviään objektiivisesti ja menettelyn osapuolia sitovin vaikutuksin.¹⁰

Tämä artikkeli¹¹ tarkastelee pesänhoitajan roolia itsenäisenä päätöksentekijänä. Päätösvaltaa konkurssipesässä käyttävät lain pääsäännön mukaan velkojat, mutta pesänhoitajalla on lukuisia tehtäviä, jotka konkurssilaissa on määritelty kuuluvan pesänhoitajan yksinomaiseen päätösvaltaan. Tässä artikkelissa kaikkia näitä tehtäviä kutsutaan pesänhoitajan lainkäyttötehtäviksi, ja ne koskevat konkurssivelallisen omaisuuden ja velvoitteiden selvittämistä.

Vaikka konkurssilaki on ollut voimassa jo lähes vuosikymmenen, pesänhoitajan toimivallan tutkiminen on ajankohtaista. Ensinnäkin konkurssilakia on uudistettu 1.3.2013 voimaan tulleilla säännösmuutoksilla¹², joista osa vaikuttaa myös pesänhoitajan lainkäyttötehtäviin. Toinen ajankohtainen muutos lainkäyttötehtävien sääntelyssä koskee konkurssin pehmeää sääntelyä. Konkurssimenettelyjen valvontaviranomaisen konkurssiasiamiehen apuna toimii konkurssiasiaian neuvottelukunta, jonka antamiin suosituksiin konkurssimenettelyä koskeva pehmeä sääntely viittaa.¹³ Suositusten tarkoitukse-

⁷ *Havansi, Erkki*: Huomioita uudesta konkurssilaista esineoikeuden kannalta. Teoksessa Esa Kolehmainen (toim.): *Business Law Forum 2005*. Helsinki 2005 s. 232–233 (*Havansi 2005a*) ja *Koulu, Risto* ja *Niemi-Kiesiläinen Johanna*: Kohti uutta insolvenssioikeutta. *Lakimies 1996* s. 1147. *Risto Koulu*: Ulkomainen konkurssi – tunnustetaanko vai eikö tunnusteta? Teoksessa *Vihervuori, Pekka, Hemmo, Mika* ja *Tammi-Salminen, Eva* (toim.): *Juhlajulkaisu Leena Kartio 1938–30/8/2008*. Jyväskylä 2008 s. 146, mielestä nykyisin kansallinen yleinen prosessioikeus ja insolvenssioikeus ovat tieteellisesti eriyntyneet toisistaan jokseenkin täysin.

⁸ Muun muassa *Könkkölä, Mikko* ja *Linna, Tuula*: Konkurssioikeus. *Liettua 2013* s. 577. *Tala, Jyrki*: Oikeudellistuminen. Lähtökohtia keskustelulle. *Oikeus 1986* s. 289, jakaa oikeudellistumisen tasot säännös-, lainkäyttö- ja kansalaistasoon. Säännöstasolla oikeudellistuminen voi ilmetä esimerkiksi sääntelyn tiheytenä ja syvyytenä. Lainkäyttötaso kuvaa *Talan*, *ibidem*, mukaan tuomioistuinten asemaa yhteiskunnassa. Konkurssimenettelyssä tuomioistuimen asema on siis heikentynyt pesänhoitajan lainkäytön kustannuksella. Kansalaistaso viittaa sääntelyn merkitykseen ja vaikutukseen yksityisten oikeussubjektien, kuten konkurssivelallisen ja velkojien, kannalta. Konkurssilaki on kaventanut konkurssivelkojien autonomian alaa, mutta siinä on kiinnitetty huomiota velallisen kohteluun.

⁹ *Koulu 2009a* s. 31. Ks. myös *Hupli, Tuomas*: Konkurssitakaisinsaanti oikeudenkäyntinä. *Vantaa 2006* s. 145.

¹⁰ *Hupli, 2004* s. 176, kuvaa kuinka saksalaisessa oikeusteoreettisessa keskustelussa on määritetty yrityssaneerauksen selvittäjän roolia mainitulla tavalla.

¹¹ Artikkelit perustuu Helsingin yliopiston oikeustieteellisessä tiedekunnassa laadittuun ammatillisesti suuntautuneeseen liseniaatin tutkimukseen, joka on tehty prosessi- ja insolvenssioikeuden aineessa työnhajaaja, professori Risto Koululle. Tutkimus aiheesta Konkurssipesän pesänhoitaja itsenäisenä päätöksentekijänä – asianajaja lainkäyttäjänä on hyväksytty tiedekuntaneuvoston kokouksessa marraskuussa 2013. Tutkimukseen perustuva toinen artikkeli Konkurssipesän pesänhoitajan lainkäytön takeet julkaistaan seuraavassa numerossa.

¹² Muutokset koskevat muun muassa velallisen itsekriminointisuoja (KonkL 4:5a §), pesänhoitajan velvollisuutta tehdä tietyistä pesänselvityksessä ilmenneistä rikosepäilyistä ilmoitus poliisille (KonkL 14:5.4) sekä julkisselvittäjän päätösvallan käyttöä pesässä (KonkL 11:2.1).

¹³ Asetuksen konkurssipesien hallinnon valvonnasta (1995/111, KonkValVA) 7.2 §:n mukaan neuvottelukunnan tehtävänä on muun muassa tehdä aloitteita ja esityksiä konkurssimenettelyn, hyvän pesänhoitotavan sekä konkurssipesien valvonnan kehittämiseksi samoin kuin antaa niitä koskevia lausuntoja ja suosituksia.

na on määrittää, miten pesänhoitaja voi täyttää konkurssilaisissa asetetun velvollisuuden noudattaen hyvää pesänhoitotapaa. Tämän artikkelin aiheen kannalta tärkeää suositusta pesänhoitajan tehtävistä konkurssisaatavien selvittämisessä (6/2004) on päivitetty varsin olennaisesti joulukuussa 2012 ja vähäisessä määrin kesäkuussa 2013.¹⁴

Artikkelissa pyritään määrittämään:

- 1) miten pesänhoitajan toimivalta määräytyy ja mitä lainkäyttötehtäviä pesänhoitajalla on sekä
- 2) millaista ratkaisovaltaa pesänhoitajalla on konkurssin velkaselvittelyssä lain mukaan ja miten se ilmenee käytännössä

Pesänhoitajan lainkäytön tutkiminen on aloitettava määrittämällä pesänhoitajan oikeusaseman perusta ja sisältö: on arvioitava, miten pesänhoitajan päätösvalta määräytyy ja mitä siihen kuuluu. Mitkä pesänhoitajan tehtävistä ovat konkurssilain mukaan lainkäyttöllisiä ja miten ne eroavat pesänhoitajan muista tehtävistä? On myös selvitettävä, miten pesänhoitajan toimivaltaa voidaan asiallisesti ja ajallisesti rajoittaa.

Konkurssissa on tarkoitus selvittää ne saatavat, joilla on oikeus saada jako-osuutta velallisen konkurssiin luovutetuista varoista. Pesänhoitajan voidaan katsoa toimivan konkurssivalvontamenettelyssä tuomioistuimen käden jatkeena¹⁵, sillä pesänhoitaja laatii velkojien saatavista jakoluettelon tuomioistuimen vahvistettavaksi. On tarkasteltava, miten pesänhoitaja voi vaikuttaa velkojien saatavien

käsittelyyn velkaselvittelyssä. Lisäksi on kiinnostavaa selvittää, miten pesänhoitajat tosiasiaissa käyttävät lain suomaa ratkaisovaltaa.¹⁶

Lainopin ohella artikkelia varten on tehty empiiristä tutkimusta, jolla on pyritty selvittämään, miten voimassaoleva oikeus toteutuu käytännössä pesänhoitajan päätöksenteossa. Tarkoituksena on ollut havainnoida, millaisia vastauksia pesänhoitoa koskeva käytäntö antaa tutkimuskohdetta koskevista kysymyksistä. Tukeeko aineisto esimerkiksi käsitystä siitä, että pesänhoitajat käyttävät merkittävää päätösvaltaa?

Kvantitatiivinen empiirinen tutkimus on toteutettu tutustumalla konkurssipesien asiakirjoihin. Konkurssiasiamiehen toimisto on velvoittanut pesänhoitajat tallentamaan sähköiseen konkurssien ja yrityssaneerausten tiedonhallintajärjestelmä KOSTI:in konkurssipesien hallinnon asiakirjoja kaikista niistä konkurssipesistä, jotka ovat olleet vireillä tammikuun 2013 alussa.¹⁷ Sähköisessä muodossa tallennetut asiakirjat on hankittu tutkimuskäyttöön Konkurssiasiamiehen toimistosta 4.–7.6.2013. Tutkittava aineisto on valittu niin, että ajalla 1.1.–31.5.2013 päätetyistä täysmittaisista konkurssista on tarkasteltu niitä konkurssipesiä, joista on ollut tallennettuina jakoluettelot sekä konkurssin päättävän velkojainkokouksen pöytäkirja sisältäen selonteon konkurssipesän hallinnosta ja jako-osuuslaskelman. Tutkimusaineistoksi on näin muodostunut asiakirja-aineisto 66 konkurssipesästä, joihin tässä artikkelissa viitataan K-kirjaimella

¹⁴ Ensimmäisessä päivityksessä suosituksen sanamäärä noin kaksinkertaistui alkuperäisestä.

¹⁵ *Ervo, Laura*: Oikeudenmukaisuusvaatimus toimitusmenettelyssä Defensor Legis 2011 s. 496. *Ervo*, mt., puntaroi pesänjakajaan liittyviä oikeudenmukaisuusvaatimuksia, jotka vaatimukset perustuvat siihen, että pesänjakajan tehtävät on pesänhoitajan lainkäyttötehtävien tavoin ulkoistettu tuomioistuimesta, ks. mts. 494. Tuomioistuimen määräämän pesänjakajan tehtävää osituksessa ja perinnönjaossa rinnastuu monin osin pesänhoitajan tehtävään konkurssimenettelyssä.

¹⁶ *Jääskeläinen, Petri*: Syyttäjä tuomarina. Rikos- ja prosessioikeudellinen tutkimus seuraamusluonteisen syyttämättä jättämisen ja rangaistusmääräysmenettelyn ehdoista Suomessa ja Ruotsissa. Vammala 1997 s. 11, on käyttänyt vastaavanlaista kysymyksenasettelua tutkiessaan syyttäjän lainkäyttövallan teoreettisia ja laissa asetettuja ehtoja sekä syyttäjien lainkäytön toteutumista käytännössä.

¹⁷ Konkurssiasiamiehen toimisto on antanut KOSTI-järjestelmää koskevia tiedotteita lokakuusta 2012 lukien. Niiden mukaan konkurssipesiä on ollut vireillä KOSTI:n käyttöönottohetkellä helmikuussa 2013 yhteensä noin 3 600 ja siirtymäaika näiden pesien asiakirjojen tallentamiseen on päättynyt 30.4.2013. Uusien konkurssipesien perustiedot siirtyvät käräjäoikeuksista suoraan sähköiseen järjestelmään. Tiedotteet ovat Konkurssiasiamiehen toimiston verkkosivuilla. Ks. Konkurssiasiamiehen toimisto. Konkurssien ja yrityssaneerausten tiedonhallintajärjestelmä KOSTI. Tiedote Konkurssiasiamiehen toimistosta: KOSTI.

Saatavissa www.muodossa <URL:

<http://www.konkurssiasiamies.fi/59867.htm>>4.10.2013.

ja konkurssin yksilöivällä luvulla. Julkisselvityksessä konkurssipesistä on ollut konkurssin päättämishetkellä kaksi (K28 ja K46). Konkurssivelallisten joukossa on ollut 58 osake- tai kommandiittiyhtiötä, yksi rekisteröity yhdistys (K44), neljä yksityistä elinkeinonharjoittajaa, kaksi luonnollista henkilöä (K9 ja K11) ja yksi kuolinpesä (K36). Tutkituissa konkurssipesissä on ollut 41 eri pesänhoitajaa tai julkisselvittäjää eri toimistoyhteisöistä eri puolilta Suomea, mikä on mahdollistanut pesänhoitajien toimintatapojen tutkimisen valtakunnallisesti.¹⁸ Asiakirja-aineistoon viitataan jatkossa KOSTI-aineiston nimellä.¹⁹ Artikkelin liitteenä on taulukko, josta ilmenee kootusti, mitä tietoja konkurssipesien asiakirjoista on selvitetty.

KOSTI-aineisto antaa suuntaviivoja siitä, millaisia vuoden 2013 ensimmäisellä puoliskolla päätetyt konkurssipesät ovat olleet ja millaisia pesänhoitajien lainkäyttöraatkaisuja konkurssien velkaselvittelyssä on esiintynyt.²⁰ KOSTI-aineiston 65 pesässä on ollut kussakin 3–102 konkurssivalvontamenettelyyn osallistunutta velkojaa ja valvontoja on ollut yhteensä 1377. Yhdessä pesässä (K66) velkojia on ollut liki 800. Mainittu laaja konkurssipesä on ollut muihin tutkittuihin konkursseihin nähden poikkeuksellinen monessa suhteessa. Lähtökohdistaan johtuen konkurssi on ollut selkeä tilastopikkeama, ja artikkelin päätelmä

perustetaan ”peruskonkurssija” koskeviin havaintoihin, ellei konkurssipesää K66 nimenomaisesti mainita.

Kvalitatiivisella empiirisellä tutkimuksella, eli alan asiantuntijoiden haastatteluin, on pyritty selvittämään käytännön toimijoiden käsityksiä tutkimuskohteesta. Syys-lokakuussa 2013 on haastateltu neljää kokenutta asianajajaa²¹, jotka ovat kukin toimineet pesänhoitajan tehtävissä 1990-luvulta lukien tai jo sitäkin aikaisemmin. Kokeneilta pesänhoitajilta on tiedusteltu, miten he toimivat lainkäyttäjän tehtävissään. Haastateltavien tai heidän toimistonsa lakimiesten hoidossa olleita konkurssipesiä ei ole ollut KOSTI-aineistossa, eli haastatellut täydentävät siitä saatuja tietoja. Lisäksi Konkurssi-asiamiehen toimiston toimistopäällikkö *Pekka Pulkamolta* on saatu tietoja muun ohessa konkurssin julkisselvityksestä²².

2 Pesänhoitajan lainkäytön perusteet konkurssilaissa

2.1 Pesänhoitajan ja velkojien toimivallan jako

Kahdessa seuraavassa alaluvussa määritetään pesänhoitajan toimivallan perusteet sekä pesänhoitajan itsenäiseen päätösvalttaan kuuluvat tehtävät.

¹⁸ Esimerkiksi tietyistä käräjäoikeudesta kerättyjen jakoluetteloiden tarkastelu sen osoittamiseksi, miten pesänhoitajat toimivat konkurssin velkaselvittelyssä, ei kerro konkurssikäytäntöjen toteutumisesta tuomiopiiriä laajemmalla alueella. Pesänhoitoimeksiantojen keskittymisestä tietyille asianajajille seuraa, että esimerkiksi pienen käräjäoikeuden alueella pesänhoitajina toimivia asianajajia on verrattain vähän, mistä syystä konkurssikäytännötkin ovat pienen joukon aikaansaamia. Valtakunnallisessa tarkastelussa pesänhoitoimeksiantojen keskittyminen ei luo vastaavaa epäilyä vääristyneistä tutkimustuloksista.

¹⁹ *Korkea-aho, Emilia, Koulou, Risto & Lindfors, Heidi*: Empiiristä aineistoako insolvenssioikeuden tutkimukseen? Oikeus 2002 s. 355 kertovat, että insolvenssioikeudellisissa tutkimuksissa hyödynnetty empiirinen aineisto on pääosin hankittu kulloistakin tutkimusta varten, eli kyse on ollut ad hoc -aineistosta valmiin aineiston sijaan. Usein aineistoa on hyödynnetty lainopillista tutkimusta tukevana, kuten tässä artikkelissa, mutta esimerkiksi *Hakman, Maija*: Sata konkurssia. Verotarkastuksiin ja asiantuntijahaastatteluihin perustuva tutkimus konkursseihin liittyvistä rikoksista. Helsinki 1993 on nostonut empiirisen aineiston tutkimuksen keskiöön.

²⁰ Aineisto on vaatimaton ottaen huomioon, että tilastollisesti mainittuna aikana olisi tullut päättää satoja konkurssipesiä, ja KOSTI-järjestelmän perusteella näin onkin tapahtunut (konkurssin päättymispäivämäärän mukainen haku toi tulokseksi 298 konkurssia). Artikkelin kannalta olennaiset asiakirjat olivat siis saatavilla murto-osasta päätettyjä pesiä. Kattavamman aineiston keräämistä, mikä olisi edellyttänyt KOSTI-järjestelmän täydentymisen odottamista, ei kuitenkaan katsottu välttämättömäksi.

²¹ Asianajaja *Kirsi Eksymän*, Asianajotoimisto Sivenius, Suvanto & Co Oy, Helsinki, haastattelu 2.10.2013; asianajaja *Eino Patoilan*, Asianajotoimisto Patoila Oy, Helsinki, haastattelu 2.10.2013; asianajaja *Pauliina Tenhusen*, Asianajotoimisto Castrén & Snellman Oy, Helsinki, haastattelu 18.9.2013 sekä asianajaja *Jorma Tuomaalan*, Asianajotoimisto Tuomaala & Co Oy, Helsinki, haastattelu 17.9.2013.

²² Konkurssi-asiamiehen toimiston toimistopäällikkö *Pekka Pulkamon* haastattelut 7.6.2013 ja 3.10.2013.

Konkurssin alkaessa velallinen menettää valtansa määrätä konkurssipesään kuuluvasta omaisuudesta (KonkL 3:1) ja päätösvalta siirtyy konkurssihallinnolle. Konkurssilain 14 luku sääntelee konkurssipesän hallintoa sekä määrittää velkojen ja pesänhoitajan toimivallan jaon. Pesän hallinto, eli joko velkojen hallinto pesänhoitajan avustuksella tai yksin julkisselvittäjä, hoitaa ne tehtävät, jotka eivät kuulu tuomioistuimen toimivaltaan.²³ Velallisen velkavastuun toteuttaminen on velkojen intressissä, ja velkojat päättävät lähtökohtaisesti täytäntöönpanon sisällöstä. Velkojilla on konkurssilain 14 luvun 2 §:n mukaan konkurssimenettelyssä yleinen päätösvalta, eli he voivat päättää kaikista niistä seikoista, joita laki ei säädä pesänhoitajan tehtäväksi. Velkojen päätösvaltan alueella pesänhoitajan on noudatettava velkojen antamia ohjeita ja määräyksiä (KonkL 14:3.2). Tältä osin pesänhoitaja siis panee täytäntöön velkojen päätöksiä.

Velkojen päätösvaltanormin kirjoitustavasta huolimatta pesänhoitajan tehtävät (KonkL 14:5) ovat velkojen tehtäviä paljon moninaisemmat, ja menettelyn pääsääntönä onkin pesänhoitajan laaja päätösvalta (KonkL 14:8). Pesänhoitaja on konkurssipesän legaaliedustaja (KonkL 14:6), ja pesänhoito etenee tosiasiaassa vahvasti pesänhoitajan johdolla. Pesänhoitajan tulee toimia velkojakollektiivin eduksi (KonkL 14:3.1).²⁴ Pesänhoitajan ja velkojen ohella velallinen on konkurssin menettelyosallinen²⁵, eli myös velallisella on oikeus käyttää menettelyssä puhevaltaa. Muista menettelyosalista poiketen velallisella ei ole päätöksentekovaltaa.²⁶

Konkurssilain 14 luvun 5.1 §:n mukaan pesänhoitajan tehtävänä on:

1) ottaa haltuun pesään kuuluva omaisuus, mukaan lukien kirjanpitoaineisto ja asiakirjat, sekä huolehtia omaisuuden hoitamisesta ja säilyttämisestä;

2) ryhtyä tarpeellisiin toimiin velallisen saatavien perimiseksi ja pesälle kuuluvien oikeuksien turvaamiseksi sekä sellaisten sopimusten irtisanomiseksi, joiden voimassaolo ei ole pesänhoidon kannalta tarpeen;

3) suorittaa pesänhoitajalle kuuluvat palkkaturvaa koskevat tehtävät;

4) selvittää pesän laajuus sekä mahdollisuudet peräyttää oikeustoimia ja palauttaa omaisuutta pesään;

5) laatia pesäluettelo ja velallisselvitys;

6) määrätä valvontapäivä, vastaanottaa valvonnan perusteella tai muutoin ottaa jakoluettelossa huomioon, sekä laatia jakoluettelo;

7) huolehtia pesään kuuluvan omaisuuden myynnistä;

8) tilittää varat velkojille jakoluettelon mukaisesti ja laatia lopputilitys konkurssista;

9) hoitaa pesän juoksevaa hallintoa ja suorittaa muut pesänhoitajalle tässä tai muussa laissa säädetty tai muuten pesänhoitoon kuuluvat tehtävät.

Konkurssilain 14 luvun 5.4 §:ssä säädetään lisäksi:

Jos on syytä epäillä, että velallinen on saattanut syöllistyä velkoja vastaan tehtyyn rikokseen, kirjanpitorikokseen tai muuhun sellaiseen elinkeinotoiminnassa tehtyyn rikokseen, jolla saattaa olla velkojen maksunsaannin tai pesän selvityksen kannalta vähäistä suurempi merkitys, pesänhoitajan tulee tarvittaessa tehdä rikosepäilystä ilmoitus poliisille.

Konkurssilain 14 luvun 8 § määrää pesänhoitajan päätösvallasta seuraavasti:

Pesänhoitaja käsittelee ja päättää asiat, jotka koskevat pesäluettelon tai velallisselvityksen laatimista, saatavien selvittämistä tai jakoluettelon laatimista taikka palkkaturvaa samoin kuin ne muut asiat, jotka laissa säädetään tai asian luonteen vuoksi kuuluvat pesänhoitajan tehtäviksi.

Pesänhoitajalla on oikeus päättää konkurssipesän juoksevaan hallintoon kuuluvista asioista, jolleivät velkojat ole jonkin asian osalta erikseen toisin päättäneet.

²³ *Könkkölä & Linna* 2013 s. 579. Mts. 575 määrittelee pesän hallinnon mainitulla tavalla negaation kautta.

²⁴ Samoin RKonkL 7:8. Ks. lähemmin *Tuula, Marie*: IT-bolagen och de immateriella tillgångarna: vid företagsrekonstruktion och konkurs. Stockholm 2002 s. 118.

²⁵ *Koulu, Risto*: Yrityssaneerausmenettelyn aloittaminen. Tuomioistuimen tutkimisvelvollisuuden määräytyminen saneerausaloittamisharkinnassa. Vammala 1994 s. 27–28.

²⁶ Velallisen asemasta säädetään erityisesti konkurssilain 4 luvussa.

Pesänhoitaja voi päättää sellaisista velkojen päättäviksi kuuluvista toimenpiteistä, joita ei voida lykätä aiheuttamatta konkurssipesälle haittaa. Pesänhoitajan on ennen toimenpidettä mahdollisuuksien mukaan kuultava 12 §:ssä tarkoitettua velkojatoimikuntaa tai suurimpia velkojia.

Edellä mainituista konkurssilain 14 luvun säännöksistä voidaan todeta, että pesänhoitajalla on seuraavia erityyppisiä tehtäviä:²⁷

- 1) Suorat lainkäyttötehtävät (KonkL 14:8.1)
- 2) Juoksevat tehtävät, elleivät velkojat ole päättäneet toisin (KonkL 14:8.2)
- 3) Kiireellisesti hoidettavat, velkojen toimivaltaan kuuluvat tehtävät (KonkL 14:8.3)
- 4) Velkojen päätösten täytäntöönpano (KonkL 14:3.2)

Lisäksi pesänhoitaja panee täytäntöön tuomioistuimen päätökset, kuten päätöksen panttiomaisuuden myymisestä (KonkL 17:13).²⁸

Velkojat voivat myös siirtää päätösvaltaansa pesänhoitajalle varsin laajasti: ainoastaan konkurssihallinnon valvonnan yleinen järjestäminen, pesänhoitajan palkkiosta päättäminen sekä konkurssipesän luovuttaminen konkurssiin on jätettävä pesänhoitajan päätösvallan ulkopuolelle (KonkL 14:9). Pesänhoitajan siirretyn toimivallan ala riippuu siis velkojen päätöksistä, eikä pesänhoitajan tehtävien laajuutta kussakin käytännön tapauksessa voida lukea konkurssilaista sellaisenaan. Silloin, kun pesänhoitaja päättää pesänhoitoon kuuluvista asioista velkojen valtuutuksen perusteella, pesänhoitajan tehtävät perustuvat velkojen ja pesänhoitajan väliseen sopimukseen. Suoran lainkäyttövallan alueella pesänhoitajan velvollisuus tehtävien hoitamiseen perustuu yksinomaan lakiin.

2.2 Pesänhoitajan lainkäyttötehtävät konkurssilaisissa

Edellä esitellyistä tehtävistä pesänhoitajan lainkäyttötehtävät on määritelty konkurssilain 14 luvun 8.1 §:ssä. Pesänhoitajalla on lainkohdan mukaan lainkäyttöllistä toimivaltaa sekä pesän omaisuusselvityksessä, jossa pesänhoitaja laatii velallisen varoista ja veloista pesäluettelon että pesän velkaselvityksessä, jossa pesänhoitaja ottaa vastaan velkojen konkurssivalvonnat ja laatii niiden perusteella jakoluettelon. Pesänhoitaja huolehtii myös konkurssisaatavien riitautusten valmistelusta.²⁹ Lisäksi voimassaolevan konkurssilain mukaan pesänhoitaja käsittelee ja päättää muun muassa velallisselvityksen laatimista ja palkkaturvaa koskevat asiat. Muihin pesänhoitajan laissa säädettyihin tehtäviin, joihin konkurssilain 14 luvun 8.1 § viittaa, kuuluvat lain esitöiden mukaan muun muassa vähäisten jako-osuuksien maksamatta jättäminen 18 luvun 2 §:n nojalla ja arvionvaraisten jako-osuuksien maksaminen määrältään vähäisille saataville 18 luvun 3 §:n nojalla.³⁰ Nytemmin näihin tehtäviin kuuluu myös pesänhoitajan velvollisuus rikosilmoituksen tekemiseen (KonkL 14:5.4).

Konkurssilain 14 luvun 5.1 §:n 9 kohtaa koskevissa perusteluissa on mainittu, että muita pesänhoitajalle tässä tai muussa laissa säädettyjä tai muuten pesänhoitoon kuuluvia tehtäviä ovat selonteko- ja tietojenantovelvollisuus (KonkL 14:11), konkurssipesän (KonkL 16:1) ja velallisen kirjanpidon järjestäminen (KonkL 9:3) sekä 22 luvussa tarkoitettujen ilmoitusten toimittaminen.³¹ Vaikka tehtäviä ei ole mainittu pesänhoitajan päätösvaltaa koskevan 14 luvun 8 §:n perusteluissa, myös näistä tehtävistä

²⁷ Koulun 2009a s. 181–186.

²⁸ Ks. *Könkkölän & Linnan* 2013 pesänhoitajan oikeudelliseen asemaan perustuva jaottelu s. 654.

²⁹ Omaisuusselvitykseen kuuluu *Koulun*, 2009a s. 198, mukaan muun muassa pesäluettelon laatiminen ja velallisen kirjanpidon loppuunsaattaminen. Velkaselvitys käsittää *Koulun*, mts. 307, mukaan konkurssisaatavien ottamisen jakoluettelohoitukseen, saatavien riitautukset sekä saatavien vahvistamisen.

³⁰ HE 26/2003 vp. s. 136. Konkurssilain 14:8.1:n tarkoitusta on kuvattu niinkin, että maininta ”muista asioista, jotka laissa säädetään tai asian luonteen vuoksi kuuluvat pesänhoitajan tehtäviksi” varmistaa konkurssihallinnon toimintakyvyn päivitysasioissa. Näin tulkittuna säännös liittyisi pikemminkin pesänhoitajan kiiretoimivaltaan kuin suoriin lainkäyttötehtäviin. Ks. *Könkkölä & Linna* 2013 s. 595.

³¹ HE 26/2003 vp. s. 135. Konkurssilain 22 luvussa säädetään muun muassa, että pesänhoitajan tulee kuuluttaa velkojille konkurssin alkamisesta ja konkurssivalvonnasta. Monissa muissa laeissa on sääntelyä pesänhoitajan ilmoitusvelvollisuuksista. Ks. *Könkkölä & Linna* 2013 s. 680–681.

päättäminen kuuluu yksin pesänhoitajalle, joten nekin ovat pesänhoitajan lainkäyttötehtäviä. Pesänhoitajan lainkäyttötehtävät palkkaturvamenettelyssä on säännelty erityislaeissa (palkkaturvaki 1998/866 ja merimiesten palkkaturvaki 2000/1108).³² Lisäksi pesänhoitajan velvollisuudet suhteessa konkurssiasiamiehen on määritelty laissa ja asetuksessa konkurssipesien hallinnon valvonnasta (1995/109, KonkValvL; 1995/111, KonkValvA).

Pesänhoitajan lainkäyttötehtävillä on yhtäläisyyksiä, mutta myös eroja: jotta näitä voidaan havaita, on syytä tarkastella tehtävien sisältöä lähemmin. Pesänhoitajan päätösvaltaan kuuluvista tehtävistä on tarkempaa sääntelyä konkurssilain eri luvuissa. Seuraavaksi esitetään ensin tiivistetysti pääseikkoja pesäluettelon ja velallisselvityksen laatimisesta, rikosilmoituksen tekemisestä, velallisen ja konkurssipesän kirjanpidon laatimisesta sekä pesänhoitajan selontekovelvollisuudesta. Sitten verrataan pesänhoitajan tehtäviä konkurssin velkaselvittelyssä pesänhoitajan muihin lainkäyttötehtäviin.

Konkurssilain 9 luvun 1 §:n mukaan pesänhoitajan on laadittava velallisen varoista ja veloista luettelo, josta tulee käydä ilmi eritellysti ainakin velallisen omaisuus konkurssin alkaessa ja arvio sen rahaksimuuton tuloksesta sekä velallisen velat ja muut sitoumukset.³³ Sekä pesänhoitajalla että velallisella on oma roolinsa pesäluettelon laatimisessa. Pesänhoitajalla on vastuu siitä, että luettelo

laaditaan, ja pesänhoitaja huolehtii sitä varten tarvittavien tietojen hankkimisesta. Velallisen tehtävänä on antaa pesänhoitajalle tarvittavat tiedot ja vahvistaa pesäluettelon sisältö oikeaksi.³⁴ Jos pesänhoitaja ja velallinen ovat erimielisiä luettelon oikeasta sisällöstä, velallinen voi tehdä pesänhoitajan näkemystä vastaavaan luetteloon varauksia (KonkL 4:6.1).³⁵ Myös muiden avustajien kuin velallisen käyttäminen luettelon laatimisessa on mahdollista, mutta pesänhoitajan tulee kuitenkin valvoa avustajia esimerkiksi käyttöomaisuusinventaarion tekemisessä.³⁶ Yleensä pesäluettelo laaditaan velallisen kirjanpidon tietojen perustella, mutta velkojat voivat myös pyynnöstä tai oma-aloitteisesti toimittaa pesänhoitajalle tietoja pesäluetteloa varten. Velkojat eivät voi muutoin vaikuttaa luettelon sisältöön. Yleensä velkojien nimenomaiset ilmoitukset saatavia koskevista tiedoista voidaan merkitä sellaisenaan pesäluetteloon, etenkin velallisen hyväksyessä ne. Edellytyksenä on kuitenkin, että saatavat olisivat hyväksyttävissä konkurssissa valvottaviksi saataviksi.³⁷

Pesänhoitajan on laadittava velallisesta ja velallisen konkurssia edeltäneestä toiminnasta velallisselvitys (KonkL 9:2). Pesänhoitaja arvioi velallisselvityksessä muun ohessa konkurssin syitä, velallisen kirjanpidon hoitamista, läheisille maksettuja suorituksia ja seikkoja, jotka voivat vaikuttaa liiketoimintakiellon määräämiseen.³⁸ Velallisen on

³² Työsuhteita konkurssissa koskee konkurssiasian neuvottelukunnan (KonkNK) suositus 4/2004. Tuomisto, Jarmo: Sopimus ja insolvenssi. Painopaikka ei mainittu 2010, käsittelee konkurssin aineellisoikeudellisia vaikutuksia velallisen työ- ja muihin sopimussuhteisiin.

³³ Tuula, 2002 s. 326, muistuttaa, että pesäluetteloa laadittaessa tulisi erityisesti huomioida immateriaalinen omaisuus, joka on usein vaikeampi havainnoida ja arvostaa kuin muu omaisuus.

³⁴ Velallinen toimii rikosoikeudellisen vastuun uhallä vahvistaessaan pesäluettelon oikeaksi (rikoslaki 1889/39, RL, 39:2). Velallisen petoksen tunnusmerkistön täyttymisestä ja pesänhoitajan toimista mainituissa tilanteissa ks. Ovaska 2008.

³⁵ Pesäluetteloa koskevan KonkNK:n suosituksen 2/2004 kohdan 2.2. mukaan "[p]esänhoitajan tulee aina ilmoittaa velalliselle mahdollisuudesta varauksien tekoon ja korostaa sitä, että vastuu pesäluettelon tietojen paikkansa pitävyydestä on velallisella".

³⁶ Könkkölä & Linna 2013 s. 231.

³⁷ KonkNK:n suosituksen 2/2004 kohdan 3.5 mukaan esimerkiksi saatavien vanhentumiseen on syytä kiinnittää huomiota.

³⁸ Velallisselvitystä koskevan KonkNK:n suosituksen 3/2004 kohdassa 6 ehdotetaan pesänhoitajan voivan laatia velallisselvitykseen yhteenvedon, josta kävisi ilmi pesänhoitajan käsitys velallisen toiminnan asianmukaisuudesta ja tarvittaessa siitä, tuleeko velallisen toiminnan selvittämisen mahdollisesti jatkaa julkisselvityksessä tai esitutkinnassa. Tämän oletettavasti erityisesti viranomaisille osoitetun kohdan merkitys on tutkintapyynnön osalta nykyisin vähäisempi, sillä selvitystä ei toimiteta syyttäjälle ilman pyyntöä 1.3.2013 jälkeen alkaneissa konkurseissa. Pesänhoitajan on itse arvioitava tutkintapyynnön tarve (KonkL 14:5.4). Lisäksi pesänhoitajan on KonkL 9:2.4:n mukaan ilmoitettava syyttäjälle ja konkurssiasiamiehelle myöhemminkin tietoon tulevista seikoista, joilla voi olla olennaista merkitystä arvioitaessa velallisen tai velallisen edustajan määräämistä liiketoimintakielloon.

myötävaikutettava myös velallisselvityksen laatimiseen. Valmis velallisselvitys on julkinen menettelyn osapuolille, ja se toimitetaan, kuten pesäluettelo, velalliselle ja suurimmille velkojille. Lisäksi pesänhoitaja toimittaa sen pyynnöstä muillekin velkojille, poliisille ja syyttäjälle (KonkL 9:2.3). Pesäluettelon tapaan se toimitetaan myös konkurssiasiamiehelle pesän hallinnon valvontaa varten (KonkValvA 8 §).³⁹ Ellei konkurssi peruunnu, perusselvitysten laatiminen on pakollista, eikä konkurssia voida määrätä raukeamaan ennen niiden valmistumista (KonkL 10:2.1).⁴⁰

Vuoden 2013 lainuudistuksen myötä pesänhoitajalle on asetettu nimenomainen velvollisuus tehdä tietyistä pesänselvityksessä ilmenneistä rikosepäilyistä ilmoitus poliisille (KonkL 14:5.4). Syyttäjä ei siis enää arvioi tutkinnan tarvetta pesänhoitajan laatiman velallisselvityksen perusteella, vaan rikosepäilyn ilmituleminen edellyttää aikaisempaa useammin, että pesänhoitaja nimenomaisesti ilmoittaa asiasta esitutkintaviranomaiselle. Lainsäädännön esitöiden mukaan pesänhoitajan suora rikosilmoitus tehostaa esitutkintaa ja nopeuttaa sen aloittamista.⁴¹ Oletettavaa on, että tehtävällä tulee olemaan

verrattain suuri käytännön merkitys, ja aiempaan verrattuna pesänhoitajat tullevat tekemään ilmoituksia herkemmin erityisesti raukeavissa konkurssissa.⁴² Konkurssisiin liittyvä rikollisuus on suorastaan tavanomaista.⁴³ Pesänhoitaja voi tehdä ilmoituksen, vaikka velkojat vastustaisivat sitä, ja vastaavasti mikäli pesänhoitaja ei sitä tee, velkojilla on mahdollisuus tehdä ilmoitus.⁴⁴ Konkurssiain neuvottelukunta on arvioinut, että kyseeseen tulevia rikoksia voisivat olla muun muassa velallisen rikokset, kirjanpitorikos, rahanpesurikos, liiketoimintakiellon rikkominen, rekisterimerkintärikos ja osakeyhtiörikos.⁴⁵

Konkurssilain 9 luvun 3 §:n mukaan pesänhoitajan on huolehdittava, että velallisen kirjanpito tehdään konkurssin alkamiseen saakka ja että konkurssin alkamiseen päätyneeltä tilikaudelta laaditaan tilinpäätös. Pesänhoitajalla on ehdoton velvollisuus laatia pesäluettelo ja velallisselvitys, mutta velallisen kirjanpidon loppuunsaattaminen on pesänhoitajan harkinnassa.⁴⁶ Loppuunsaattamisesta voidaan luopua kirjanpidon puutteellisuuden, pesän varojen vähäisyyden tai muun syyn vuoksi⁴⁷, esimerkiksi jos tilioitteita on nähtävissä, ettei lii-

³⁹ *Könkkölä & Linna*, 2013 s. 257, nimeävät pakolliset selvitykset ”asianosais- ja viranomaisjulkisiksi”.

⁴⁰ Konkurssilain 4:6.3:n mukaan konkurssi voi jatkua, vaikka velallinen ei olisi vahvistanut pesäluetteloja, ja velallinen voidaan velvoittaa allekirjoittamaan pesäluettelo konkurssin päättymisen, kuten raukeamisen, jälkeenkin (KonkL 4:6.2).

⁴¹ HE 86/2012 vp. s. 9–10. Lainkohta pyrkii osaltaan torjumaan harmaata taloutta. Valtioneuvosto on tehnyt 19.1.2012 periaatepäätöksen harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnasta, joka sisältää toimenpideohjelman vuosille 2012–2015. Oikeusministeriön tavoitteet konkurssilain tarkistamisesta on saatu toteutettua. Ks. Oikeusministeriö. Valmisteilla. OM hallitusohjelman toteuttajana. Harmaan talouden torjunta. Saatavissa [www.muodossa.com](http://www.muodossa.com/URL) <URL>

<http://oikeusministerio.fi/fi/index/valmisteilla/omhallitusohjelmantoteuttajana/harmaantaloudentorjunta.html>>4.10.2013.

⁴² Aikaisemminkin pesänhoitajalla katsottiin HE:n 26/2003 vp. s. 134–135 mukaan olevan tietyin edellytyksin velvollisuus tutkintapyynnön tekemiseen; näin oli ainakin, jos velallisen voitiin epäillä syyllistyneen velallisen rikokseen. Esitöissä pesänhoitajan velvollisuutta käsitellään osana konkurssilain 14:5.1,4:ssa säädettyä pesänhoitajan tehtävää selvittää pesän laajuus sekä mahdollisuudet peräyttää oikeustoimia ja palauttaa omaisuutta pesään.

⁴³ KOSTI-aineiston 66 konkurssipesästä rikosilmoitus on tehty 15 pesässä, eli verrattain monessa, vaikka laintasoista ilmoitusvelvollisuutta ei ole ollut. HE:n 86/2012 vp. s. 8–9 mukaan rikosilmoituksia onkin käytännössä tehty täysimittaisissa konkurssissa ja julkisselvitykseen siirretyissä konkurssissa. Varattomissa pesissä pesänhoitajalta ei ole voitu edellyttää vastaavaa, sillä tehtyä työtä ei ole voitu korvata. Ks. muista tutkimustuloksista esimerkiksi *Hakman* 1993 s. 66 ss. sekä *Suontausta*, *Seppo* ja *Hämäläinen*, *Harri*: Raportti rauenneista konkurssista. Helsinki 2000 s. 56 ss. *Ovaskan*, 2008 s. 475, mukaan (mahdollisen velallisen petoksen selvittämisessä) pesänhoitajan on tehtävä rikosilmoitus vain silloin, kun epäilykynnsä ylittyy, eikä siis vain varmuuden vuoksi. Tämä ilmeinen seikka koskee myös nykyisin mukaista menettelyä.

⁴⁴ KonkNK:n suosituksen 18/2013 kohdassa 2.1 tämä on ilmaistu niin, että pesänhoitaja voi tarvittaessa tiedustella velkojien näkemystä asiassa, mutta pesänhoitaja ei ole sidottu velkojien kannanottoihin. HE:n 86/2012 vp. s. 23 mukaan myös konkurssiasiamies voisi tehdä ilmoituksen, mikäli pesänhoitaja ei katso sitä tarpeelliseksi.

⁴⁵ KonkNK:n suositus 18/2013 kohta 3.1.

⁴⁶ *Könkkölä & Linnan*, 2013 s. 266, mukaan pesänhoitajan harkintavalta on laaja.

⁴⁷ HE 26/2003 vp. s. 103–104.

ketapahtumia ole ollut. Kirjanpidon loppuunsaattamisesta ja tilinpäätöksen laatimisesta päättäminen kuuluu pesänhoitajalle, kun taas velallisen tilien erityistarkastus kuuluu velkojien toimivaltaan (KonkL 9:4). KOSTI-aineiston konkurssipesissä kirjanpidon loppuunsaattaminen on ollut pääsääntö: 49 pesän, mukaan lukien laaja konkurssipesä K66, aineistosta kirjanpidon loppuunsaattaminen käy nimenomaisesti ilmi ja ainoastaan viidessä pesässä loppuunsaattamisesta on ilmoitettu luovutun.

Pesänhoitajan on huolehdittava siitä, että konkurssipesän kirjanpito on asianmukaisesti järjestetty (KonkL 16:1.1). Liiketoimintaa jatkavan pesän kirjanpitovelvollisuus perustuu kirjanpitolakiin, ja velvollisuuden laiminlyönnistä seuraa rikosperusteinen vastuu (RL 30:9 ja 30:10 sekä kirjanpitolaki 1997/1336, 8:4). Muissakin tapauksissa konkurssipesän on pidettävä sellaista kirjanpitoa, jota pesän laajuus ja laatu edellyttävät. Konkursisäännön aikana tehtävä oli velkojien päätösvallassa ja pesän kirjanpitovelvollisuus perustui ainoastaan kirjanpitolakiin.⁴⁸ Tilintarkastuksesta päättäminen kuuluu nykyisin konkurssilain perusteella velkojille (KonkL 16:1.2).⁴⁹ Pesänhoitajan päätöksentekomahdollisuudet ovat siis erilaiset velallisen ja konkurssipesän kirjanpidon laatimisessa. Velallisen kirjanpidon loppuunsaattamisesta pesänhoitaja voi tarkoituksenmukaisuussyistä luopua. Pesän kirjanpito sen sijaan on aina laadittava, mutta pesänhoitaja voi harkita, millä tavalla se toteutetaan.

Konkurssin on määritelty palvelevan sekä yleistä selvityksintressiä että velkojien täytäntöönpanointressiä. Konkurssin selvityksintressi liittyy pää-

sääntöisesti konkurssivelallisen konkurssia edeltäviin toimiin, mutta menettelyssä on luonnollisesti varmistuttava myös pesänhoidon lainmukaisuudesta. Pesänhoitajalla on nimenomainen selonteko- ja tietojenantovelvollisuus velalliselle, velkojille ja konkurssiasiamiehelle pesän tilasta ja suoritetuista toimenpiteistä. Menettelyn osapuolet saavat kattavasti tietoja pesänhoitajan vuosittain laatimasta selonteosta (KonkL 14:11). Velkojat voivat tosin päättää, että selonteko on laadittava useammin, mutta lain sanamuodon mukaan he eivät voi päättää sen laatimisesta harvemmin. Hallituksen esityksen mukaan velkojat eivät voi myöskään vapauttaa pesänhoitajaa sen laatimisesta.⁵⁰ Vuosiselontekoon merkitään tiedot esimerkiksi riitautusoikeudenkäynneistä, maksetuista jako-osuuksista sekä muista pesän selvitykseen ja hoitoon liittyvistä, velkojille merkityksellisistä seikoista.

Edellä mainitut pesänhoitajan lainkäyttötehtävät liittyvät ennen kaikkea velallisen ja konkurssipesän tilan ja toimien selvittämiseen.⁵¹ Velkojien täytäntöönpanointressi toteutetaan konkurssilaisissa velkaselvittelyn perusteella, sillä jako-osuuksien maksaminen edellyttää pääsääntöisesti velkojien saatavien selvittämistä konkurssivalvontamenettelyssä. Kun konkurssi ei raukea varojen vähyyden vuoksi vaan jatkuu täysimittaisena, valvontamenettely on pakollinen. Konkursilain 14 luvun 5.1 §:n 6 kohdan mukaan pesänhoitajan tulee määrätä valvontapäivä, vastaanottaa valvonnat ja selvittää ne saatavat, jotka voidaan valvonnan perusteella tai muutoin ottaa jakoluettelossa huomioon, sekä laatia jakoluettelo. Lain 13 luvun 1 §:n mukaan pesänhoitajan on myös riitautettava ne saatavat,

⁴⁸ *Koulu* 2009a s. 172.

⁴⁹ KOSTI-aineiston laajassa konkurssipesässä K66 on suoritettu pesän tilien tarkastus.

⁵⁰ HE 26/2003 vp. s. 138. Selonteot voidaan kuitenkin jättää laatimatta niissä konkurssissa, jotka päättyvät ennen kuin vuosi on kulunut konkurssiin asettamisesta. Julkisselvityksessä konkurssiasiamies voi päättää julkisselvittäjän selontekovelvollisuuden täyttämisestä (KonkL 11:2.2). Ruotsissa pesänhoitaja laatii selonteon puolivuositain ja antaa tarvittaessa selvityksiä erikseen tietyistä kysymyksistä (RKonkL 7:20 ja 7:9). Ks. tarkemmin *Heuman, Lars: Specialprocess. Utsökning och konkurs. Femte upplagan. Vällingby* 2007 s. 237–238.

⁵¹ *Könkkölä & Linna* 2013 s. 576–577 määrittävät konkurssin likvidaatiofunktioita täydentävien tehtävien kuuluvan konkurssin kontrollifunktioon, jonka on tarkoitus selvittää ja ennaltaehkäistä väärinkäytöksiä. *Linna, Tuula: Oikeuspoliittisia silmäyksiä insolvenssioikeuteen. Oikeus* 2013 s. 97 (Linna 2013b) nimeää konkurssin selvityksintressiä palvelevat tehtävät menettelyyn liitännäistehtäviksi, jotka ovat osoitus konkurssimenettelyn hybridisoitumisesta.

joita pesänhoitaja ei hyväksy. Velkaselvittelyssä pesänhoitajan päätökset vaikuttavat siihen, miten helppoa tai vaikeaa velkojan on saada konkurssissa jako-osuutta. Pesänhoitaja voi esimerkiksi vapauttaa velkojan velvollisuudesta valvoa saatavansa, jos pesänhoitaja katsoo, että saatava on riidaton ja että se voidaan ottaa huomioon jakoluetteloiduudessa ilman valvontaa. Pesänhoitajan tehtävät velkaselvittelyssä ovat tuomioistuimen lainkäytön, eli jakoluettelon vahvistamisen ja mahdollisten riitautusprosessien, valmistelua.⁵² Pesänhoitaja käyttää osaltaan yhteiskunnalle kuuluvaa täytäntöönpanovaltaa⁵³, joten julkiseen vallankäyttöön kuuluvat julkinen luottamus ja luotettavuus ovat yhdistettävissä pesänhoitajankin tehtäviin.⁵⁴ Tästä syystä pesänhoitajan moninaiset tehtävät velkaselvittelyssä ja niitä koskeva pesänhoitajan harkintavalta otetaan erityistarkastelun kohteeksi päätöksissä kolme.

Lainkäyttötehtävät on siis määritelty suoraan laissa ja ne ovat pesänhoitajan yksinomisessa, itsenäisessä päätösvallassa. Pesänhoitajan toimivallan laajuus ja sisältö eivät riipu lainkaan velkojien päätöksistä kuten muissa pesänhoitajan tehtävissä. Koska ensimmäinen velkojainkokous pidetään tyypillisesti pian pesäluettelon ja velallisel-

vityksen laatimisen sekä (ainakin niin sanotun nopeutetun) palkkaturvamenettelyn jälkeen ja lähellä valvontapäivää, velkojien kyseeseen tulevat ohjeet voisivat lähinnä koskea pesänhoitajan toimia konkurssisaatavien selvittämisessä ja jakoluettelon laatimisessa.⁵⁵ Velkojat eivät voi velvoittaa pesänhoitajaa tekemään tämän itsenäisessä päätösvallassa olevia asioita ilman tuomioistuimen päätöstä (KonkL 8:10). Teettämismääräykselläkään ei voida vaikuttaa siihen, miten pesänhoitaja yksittäistapauksessa hoitaa tehtävän. Pesänhoitaja ei saa myöskään panna toimeen velkojien päätöstä sellaisesta asiasta, joka ei kuulu velkojien toimivaltaan (KonkL 14:10). Velkojat eivät voi vapauttaa pesänhoitajaa lainkäyttötehtävistä tai hyväksyä niitä koskevia pesänhoitajan toimenpiteitä siten, että pesänhoitaja vapautuisi vastuusta kolmanteen nähden. Pesänhoitaja ei voi siirtää päätöksentekovaltaansa muillekaan tahoille, kuten tuomioistuimelle.⁵⁶ Koska tehtävät ovat pesänhoitajan vastuulla, pesänhoitajan on valittava käyttämänsä avustajat ja asiantuntijat huolellisesti, sillä lainkäyttötehtävät vaativat erityistä oikeudellista asiantuntemusta. Pesänhoitajan on huolehdittava avustajien ohjeistuksesta ja tarkistettava mahdollisuuksien mukaan avustajien tekemän työn jälki.⁵⁷

⁵² Tietojen merkitsemisellä pesäluetteloon ei sen sijaan ole sitovia oikeusvaikutuksia, eli pesäluettelo ei määritä velallisen omaisuutta sivullista sitovasti eikä siihen merkittyjen velkojien saatavia katsota lopullisesti hyväksytyiksi. Pesänhoitaja ei voi muutoinkaan ratkaista sitovasti, kuuluuko jokin omaisuus konkurssipesään vai ei. Ks. lähemmin *Hupli, Tuomas*: Konkursisivarallisuus ja oikeudenkäynti. Defensor Legis 2005 s. 779. Velalliselvitykseenkään merkityt huomiot eivät sellaisenaan ole sitova kannanotto esimerkiksi velallisen syyllistymisestä kirjanpitorikokseen tai laittomaan varojenjakoon. *Könkkölä & Linna*, 2013 s. 233 toteavat, ettei pesäluettelo ole lainkäyttöpäätös. Tällä he viittaavat juuri siihen, ettei pesäluettelon merkinnöillä ole oikeusvaikutuksia. Pesäluettelon ja vahvistetun jakoluettelon välillä onkin tämä huomattava ero, sillä jakoluettelo määrää, millä saatavilla on oikeus saada jako-osuutta konkurssissa.

⁵³ *Santala, Pekka*: Asianajajan esteellisyydestä konkurssiasioissa. Defensor Legis 1994 s. 104.

⁵⁴ Ks. julkisesta luottamuksesta ja luotettavuudesta hallinnossa *Mäenpää, Olli*: Hallinto-oikeus. Porvoo 2003 s. 24. *Turunen, Santtu*: Asianajosalaisuuden suoja oikeudenkäynnissä. Teoksessa Lindfors, Heidi, Korkea-aho, Emilia ja Turunen, Santtu (toim.): Kuvia aikoja: riitoja ja maksukyvyttömyyttä. Juhlakirja Risto Koulou 60 vuotta. Helsinki 2009 s. 666 av. 7, pohtii asianajajan luokittelemista ainakin jollain tavoin julkisen vallan edustajaksi ottaen huomioon, että asianajaja kohdistuu julkista valvontaa ja että määräksenvaraiset toimeksiannot perustuvat tuomioistuimen määräykseen.

⁵⁵ Konkurssilain 12:5.1:n mukaan pesänhoitajan on ilman aiheutonta viivytystä määrättävä valvontapäivä pesäluettelon valmistuttua ja 15:6.1:n mukaan ensimmäinen velkojainkokous on pääsääntöisesti pidettävä kahden kuukauden kuluessa pesäluettelon valmistumisesta. Haastatellut asianajajat ovat kertoneet, etteivät velkojat kyseenalaista pesänhoitajan toimivaltaa käytännössä koskaan.

⁵⁶ Pesänhoitaja ei voi esimerkiksi siirtää velvollisuuttaan valvontojen tarkastamisesta ja saatavien aiheellisuuden tutkimisesta tuomioistuimelle. Valvontakirjelmää ei toimiteta nykyisin tuomioistuimelle, ellei saatavia ole riitautettu.

⁵⁷ *Koulun*, 2009a s. 194–195, ankarahkon tulkinnan mukaan lainkäyttötehtäviä ei periaatteessa saisi delegoida avustajille, eikä pesänhoitajan vahingonkorvausvastuu avustajien toiminnassa aiheutuvista vahingoista poista delegoinnin ongelmaa.

2.3 Pesähoitajan itsenäisen päätösvallan ulottuvuudet

2.3.1 Toimivallan asiallinen ulottuvuus

Pesähoitajan lainkäyttölinen toimivalta mää-
rätty lain ja tuomioistuimen määräyksen perus-
teella. Seuraavaksi tarkastellaan ensiksi, millaisia
erityyppisiä pesähoitajia konkurssimenettelyssä
voi olla sekä mitä tehtäviä julkisselvittäjällä on.
Tämän jälkeen arvioidaan, voiko pesähoitajan
lainkäyttölinen toimivalta kattaa joiltain osin kon-
kurssilakia laajemman alueen.

Yleensä on riittävää, että velallisen konkurssiin
asettamisen yhteydessä pesään määrätään yksi var-
sinainen pesähoitaja. Tuomioistuin voi tarvittaes-
sa määrätä useampia pesähoitajia, ja lähtökohtai-
sesti heidän toimivaltansa on yleinen, eli se kattaa
kaikki pesähoitajalle konkurssilain ja muiden sää-
dösten mukaan kuuluvat tehtävät. Tuomioistuin voi
kuitenkin päättää toimivallan jakamisesta pesä-
hoitajien kesken (KonkL 8:1.1), ja pesähoitajat
voivat sopia inter partes, eli toisiaan sitovasti, teh-
tävien jakamisesta. Useampi pesähoitaja voi olla
tarpeen, jos pesä on laaja tai pesähoidossa tarvi-
taan jonkin alan erityisosaamista.⁵⁸ Pesähoitajat
voidaan määrätä samalla kertaa konkurssin alkaes-
sa tai pesähoitajien määrää voidaan tarpeen
mukaan lisätä myöhemmin. Lisäksi pesään voidaan
määrätä erityisestä syystä pesähoitaja tiettyä teh-
tävää varten tai määrääjäksi (KonkL 14:6.1). Jos
varsinaista pesähoitajaa ei saada heti määrättyä
esimerkiksi siksi, että velkojia ei ole ehditty kuul-
la⁵⁹, pesään on määrättävä tilapäinen pesähoitaja
(KonkL 8:2). Kaikkiin pesähoitajiin sovelletaan

konkurssilain 14 luvun ohella 8 luvun säännöksiä
sekä muita pesähoitajaa koskevia säännöksiä,
kuten säännöksiä pesähoitajan salassapitovelvol-
lisuudesta ja vahingonkorvausvastuusta.⁶⁰

Jos kahdella pesähoitajalla on tuomioistuimen
määräyksen mukaan yleinen toimivalta, lainkäyt-
tötehtävät kuuluvat molemmille. Jos pesähoitajat
ovat erimielisiä tehtävien hoidosta, pesähoito voi
häiriintyä: joko tehtäviä ei saada hoidettua tai
molemmat pesähoitajat toimivat itsenäisesti ja
tekevät päällekkäisiä toimia. Pesähoitajat voisivat
ainakin teoriassa laatia esimerkiksi omat velallisel-
selvitykset tai jakoluettelohdotukset, mihin tilan-
teeseen voitaisiin puuttua lähinnä vapauttamalla
toinen pesähoitaja tehtävästään. Konkurssilain
esitöiden mukaan toimivalta voidaan paitsi jakaa
kullekin pesähoitajalle kuuluviin tehtäviin, jolloin
pesähoitajat käyttävät päätösvaltaa omalla toimi-
alueellaan, myös määritellä niin, että toinen pesä-
hoitaja toimii täysin valtuuksin ja toisen toimival-
ta on rajattu.⁶¹ Näin voidaan välttää erimielisyydet
ainakin niissä tehtävissä, joissa toisella pesähoi-
tajalla ei ole toimivaltaa. Ruotsissa konkurssime-
nettelyn valvontaviranomainen (tillsynsmyndighe-
ten) päättää, kumman pesähoitajan kantaa nouda-
tetaan, silloin kun pesähoitajat ovat erimielisiä
jonkin tehtävän hoitamisesta tai päätöksen tekemi-
sistä (RKonkL 7:4).

Konkurssissa oleviin konserniyhtiöihin voidaan
määrätä sama pesähoitaja, jos se on tarkoituksen-
mukaista eikä yhtiöillä ole intressiristiriitoja
(KonkL 8:3).⁶² Ristiriitoja aiheuttavissa tapauksis-
sa voidaan määrätä toinen pesähoitaja hoitamaan
esimerkiksi pesien välisiä oikeudenkäyntejä.⁶³
Pesähoitajan lainkäyttöpäätösten osalta toinen

Käytännössä tehtävien jakaminen avustajille on välttämätöntä, sillä pesähoitajilla on tyypillisesti hoidettavanaan lukuisia konkurssipesiä ja muita toimeksiantoja samanaikaisesti, jolloin pesähoitajan on mahdotonta huolehtia kaikista tehtävistä itse-
näisesti. Asianajajien haastattelujen perusteella pääsääntö on, että esimerkiksi pesäluettelon ja jakoluettelohdotuksen valmis-
telee pesähoitajan avustaja. Pesähoitaja laatii asiakirjoihin ne osiot, jotka edellyttävät hänen tietoaan ja asiantuntemustaan.

⁵⁸ HE 26/2003 vp. s. 94.

⁵⁹ HE 26/2003 vp. s. 94.

⁶⁰ Ks. esim. *Könkkölä & Linna* 2013 s. 669. Tilapäisen pesähoitajan tehtävistä on erityissäännös KonkL 14:8.2:ssa.

⁶¹ HE 26/2003 vp. s. 94.

⁶² Ruotsin konkurssilaissa ei ole säännöstä konserniyhtiöiden varalta. *Tuula*, 2002 s. 117, näkee tilanteessa esteellisyyden
vaaraa, jos sama henkilö toimii pesähoitajana useammassa kuin yhdessä velallisyhtiössä.

⁶³ HE 26/2003 vp. s. 95.

pesänhoitaja voisi tulla kyseeseen esimerkiksi keskinäisen saatavan riitauttamiseksi konkurssivalvontamenettelyssä. Muutenkin, jos pesänhoitaja on konkurssin alkamisen jälkeen havaittu jääviksi jonkin suppean osakysymyksen osalta, on tarkoituksenmukaista määrätä toinen pesänhoitajan kyseeseen tehtävään sen sijaan, että pesän tilanteeseen perehtynyt pesänhoitaja vaihdettaisiin kokonaan.⁶⁴ On kuviteltavissa, että pesänhoitaja ei olisi esimerkiksi esteetön suhteessa johonkin velallisen työntekijään, jolloin ”lisäpesänhoitaja”⁶⁵ voisi huolehtia nopeutetusta palkkaturvamenettelystä. Jos työntekijällä ei ole konkurssissa valvottavaa saatavaa, työntekijä ei jää velkojan asemaan, jolloin varsinaisen pesänhoitajan esteellisyys poistuu.

Tilapäisen pesänhoitajan toimivalta on määritelty kattamaan välttämättömät toimet omaisuuden haltuun ottamiseksi ja hoitamiseksi sekä konkurssipesän oikeuksien turvaamiseksi ja taloudellisten menetysten välttämiseksi (KonkL 14:5.2). Lain esitöiden mukaan velkojien kuuleminen tilapäisen pesänhoitajan tehtävistä ei ole niiden hoitamiseksi tarpeen, vaan pesänhoitaja voi toimia itsenäisesti.

Tilapäisen pesänhoitajan tehtävät ovat sellaisia, jotka varsinainen pesänhoitaja hoitaisi juoksevaan hallintoon kuuluvina tai kiiretoimivallan nojalla. Niissä ei siten ole kyse varsinaisen pesänhoitajan toimivaltaan kuuluvista lainkäyttötehtävistä.⁶⁶ Tilapäisenä pesänhoitajana toiminut voidaan toki määrätä myös varsinaiseksi pesänhoitajaksi, jolloin toimivalta laajenee kattamaan kaikki pesänhoitajan tehtävät.⁶⁷ Vaikka lainkäyttötehtävät kuuluvat lähikohtaisesti vain varsinaisen⁶⁸ pesänhoitajan päätösvaltaan, kolmannen ei tarvitse selvittää, millaisesta pesänhoitajan määräyksestä on kyse.⁶⁹

Konkurssilain 11 luvussa säännelty julkisselvittäjän hallinto on sääntelyn tasolla vastakohta yksityisten velkojien hallinnolle, sillä pesänselvitys on virallista.⁷⁰ Lähtökohtaisesti julkisselvittäjän tehtävät, ja siten myös lainkäyttötehtävät, ovat vastaat kuin pesänhoitajalla.⁷¹ Pesänhoitaja on tyypillisesti jo laatinut pesäluettelon ja velallisselvityksen ennen julkisselvitykseen siirtymistä⁷², joten julkisselvittäjän ei pääsääntöisesti tarvitse laatia mainittuja perusselvityksiä. Koska julkisselvitykseen siirtyvät konkurssit ovat tavallisesti olleet raukea-

⁶⁴ Varhaisemmasta oikeuskäytännöstä konkurssisäännön ajalta voidaan mainita KKO 1953 II 132, jossa pesänhoitajan esteellisuuden vuoksi määrättiin erikseen esteetön toimitsijamies juurikin riitautettua saatavaa koskevaan oikeudenkäyntiin.

⁶⁵ *Nenonen, Matti*: Konkurssipesän hoitaminen ja hyvä pesänhoitotapa. Helsinki 2004 s. 23, käyttää mainittua termiä.

⁶⁶ On huomattava, ettei tilapäistä pesänhoitajaa koskeva lainkohta kata esimerkiksi palkkaturvamenettelyä. Niin sanottu nopeutettu palkkaturvamenettely edellyttää pesänhoitajalta pikaisia toimenpiteitä, jotta 14 päivän irtisanomisajalla (työsopimuslaki 2001/55, 7:8.1) irtisanottujen työntekijöiden palkat olisivat maksettavissa työsuhteiden päättyessä. Tilapäisen pesänhoitajan määrääminen estänee siis usein nopeutetun menettelyn.

⁶⁷ Tilapäinen pesänhoitaja ei siis tule esteelliseksi pesänhoitajan tehtävään, vaikka on tilapäisenä pesänhoitajana toimiessaan saanut tietoja velallisesta. Sama koskee julkisselvittäjää, joka on toiminut pesänhoitajana ennen julkisselvitykseen siirtymistä. Kyse on samaan menettelylajiin, eli konkurssiin, liittyvistä tehtävistä. Sen sijaan yrityssaneerauksen selvittäjä on esteellinen pesänhoitajaksi. Ks. asianajajan esteettömyyden vaatimuksesta perättäisissä tehtävissä samassa asiakokonaisuudessa *Peltonen, Jukka*: Asianajajan esteettömyysvaatimuksesta. Defensor Legis 2010 s. s. 556.

⁶⁸ Tehtävät eivät siis kuulu tilapäisen pesänhoitajan toimivaltaan, eivätkä myöskään erityisen pesänhoitajan toimivaltaan, ellei erityistä pesänhoitajaa ole määrätty niitä hoitamaan.

⁶⁹ Ks. lähemmin *Koulu* 2009a s. 186–187. Kolmannen tulee kuitenkin varmistua siitä, että pesänhoitajana esiintyvä henkilö on ylipäänsä pesänhoitaja. Tämän tarkempi toimivallan ja kelpoisuuden arviointi ei ole vilpittömän suojan kannalta KonkL 14:6.2:n mukaan tarpeen.

⁷⁰ *Koulu* 2009a s. 419.

⁷¹ HE 26/2003 vp. s. 110. Olennainen ero koskeekin päättämistä niistä asioista, jotka kuuluvat tavallisesti velkojien päätösvaltaan: julkisselvityksessä julkisselvittäjä päättää näistäkin. Velallisen asemaan menettelytavan muutos ei vaikuta. Näin *Könkkölä & Linna* 2013 s. 331.

⁷² Laki ei tätä edellytä. Vaikka *Eeva Arko-Kosken*: Julkisselvityksestä. Defensor Legis 2005 s. 812, mukaan ei sinänsä ole estettä aloittaa julkisselvitystä piankin konkurssiin asettamisen jälkeen, perusselvityksistä ilmenevät tiedot ovat yleensä tarpeen julkisselvitykseen siirtymisen edellytysten arvioimiseksi. Konkurssiasiamiehen toimistosta saadun tiedon mukaan käytäntö on juuri tämä: vaikka pesänhoitaja voisi pikaisestikin arvioida julkisselvityksen aiheelliseksi, on perusselvitysten laatimista käytännössä edellytetty konkurssiasiamiehen tiedontarpeen vuoksi.

massa varojen puutteeseen, jolloin konkurssivalvontamenettely ei ole jako-osuuksien maksamiseen tarpeen, julkisselvittäjällä ei ole yleensä tehtäviä myöskään velkaselvittelyssä. Jos kuitenkin konkurssivalvonta määrätään, julkisselvittäjä huolehtii siihen kuuluvista tehtävistä kuten pesänhoitaja muissa konkurseissa.⁷³ Kaavamaisesti voitaneen todeta, että julkisselvittäjällä on pääsääntöisesti vähemmän lainkäyttötehtäviä kuin pesänhoitajalla.

Pesänhoitajan lainkäyttöllistä päätösvaltaa koskevassa konkurssilain 14 luvun 8.1 §:ssä lueteltujen keskeisimpien tehtävien ohella pesänhoitajan toimivaltaan kuuluu käsitellä ja päättää ”ne muut asiat, jotka laissa säädetään tai asian luonteen vuoksi kuuluvat pesänhoitajan tehtäviksi”. Lähtökohtaisesti pesänhoitajan lainkäyttötehtävät on siis määritelty lainsäännöksissä, mutta ”muut asiat, jotka asian luonteen vuoksi kuuluvat pesänhoitajan tehtäviksi” muodostavat pesänhoitajan lainkäyttötehtävissä epämääräisen alueen. Lainkäyttö edellyttää nimenomaista toimivaltanormia⁷⁴, ja myös pesänhoitajan lainkäytön perustana on legaliteettiperiaate.⁷⁵ Pesänhoitaja on velvollinen hoitamaan lainkäyttötehtävät velkojista riippumatta, joten pesänhoitajan oikeusturva edellyttää hänen voivan tietää tarkalleen, mitä tällaisia tehtäviä toimenkuvaan kuuluu.⁷⁶ Pesänhoitajan ei tulisi olla

velvollinen toimimaan pelkästään ”asian luonteen vuoksi”.

2.3.2 Toimivallan ajallinen ulottuvuus

Seuraavaksi määritellään, milloin pesänhoitajan päätösvalta lainkäyttötehtäviin alkaa ja milloin se päättyy.

Varsinaisen pesänhoitajan toimivalta alkaa tuomioistuimen konkurssiin asettamispäätökseen merkitystä kellonajasta, eikä muutoksenhaku asettamispäätökseen tai pesänhoitajan määräämistä koskevaan päätökseen lykkää toimivallan alkamista (KonkL 3:11.1). Pesänhoitajan tehtävä jatkuu täysimittaisissa konkurseissa kunnes velkojat päättävät hyväksyä pesänhoitajan lopputilityksen (KonkL 19:7).⁷⁷ Konkurssimenettely voi päättyä ennenaikaisesti konkurssin peruuntumiseen (KonkL 7:13) tai raukeamiseen (KonkL 10 luku), konkurssipäätöksen kumoutumiseen ylioikeudessa (KonkL 3:11.1) tai konkurssivelallisen ja velkojien sovintoon (KonkL 21 luku⁷⁸). Sikäli kuin konkurssissa ei järjestetä valvontamenettelyä eikä tuomioistuin vahvista pesänhoitajan jakoluetteloa, konkurssi jää ainoastaan pesänhoitajan lainkäyttöpäätösten varaan.⁷⁹ Konkurssin raukeaminen on käytännössä

⁷³ Valvontapäivän määrääminen julkisselvityksessä on Konkurssiasiamiehen toimistosta saadun tiedon mukaan kylläkin yleistä, jotta verovelkojan saatavat eivät lain verojen ja maksujen täytäntöönpanosta (706/2007) perusteella vanhenisi konkurssimenettelyn aikana. Konkurssipesässä voi toki olla, tai siihen voidaan saada, riittävästi varoja jako-osuuksienkin maksamiseen, jolloin julkisselvittäjän tulee huolehtia valvontojen tarkastamisesta, jakoluetteloehdotuksen laatimisesta ja muista valvontapäivän jälkeen suoritettavista tehtävistä. Toisessa KOSTI-aineiston julkisselvityksessä olleista konkurssipesistä on maksettu jako-osuuksia (K46) ja toisessa varat eivät ole riittäneet osuuksiin (K28). Molemmissa on järjestetty valvontamenettely.

⁷⁴ *Koulu* 1994 s. 82.

⁷⁵ *Koulu* 2009a s. 181. Periaate ilmaisee sen, että toimivalta on sidottu lakiin, ks. myös *Koulu* 1994 s. 47.

⁷⁶ Vrt. *Könkkölä & Linna*, 2013 s. 680, jotka arvelevat, ettei lain epämääräisyys aiheuttane käytännön ongelmia. Pesänhoitaja hoitaa heidän mukaansa lähtökohtaisesti kaikki tehtävät lukuun ottamatta niitä, joihin hänellä ei ole toimivaltaa. Kun konkurssilain 14 luvun 2 §:n mukaan päätösvaltaa konkurssipesässä käyttävät velkojat siltä osin kuin asia ei kuulu lain mukaan pesänhoitajan päätettäväksi tai hoidettavaksi, kehäpäätelmä ei lainkaan auta ratkaisemaan toimivallan rajanvetoa pesänhoitajan ja velkojien välillä.

⁷⁷ Ruotsissa pesänhoitajan esitys varojen tilitykseksi on Ruotsin konkurssilain 13 luvun mukaan toimitettava valvontaviranomaiselle, minkä jälkeen tuomioistuin vahvistaa sen. Ks. tarkemmin *Tuula* 2002 s. 74.

⁷⁸ Konkurssin päättävästä sovinnosta ja sen suhteesta yrityssaneeraukseen ks. *Hupli, Tuomas*: Epätuomittavat yrityssaneeraukset. Teoksessa Kairinen, Martti, Kartio, Leena, Kulla, Heikki ja Tammi-Salminen, Eva (toim.): Varallisuus, vakuudet ja velkojat: juhla-julkaisu Jarmo Tuomisto 1952 – 9/6 – 2012. Porvoo 2012 s. 57–58.

⁷⁹ *Emilia Korkea-ahon*: Konkurssi, itsesääntely ja konkurssiasiaan neuvottelukunta. Saarijärvi 2005 s. 95. HE:n 26/2003 vp. s. 185 mukaan konkurssin päättävä sovinto on mahdollinen yleensä vasta valvontapäivän jälkeen, jotta sovinnon edellyttämät tiedot velkojien saatavista on saatu.

tavallisempaa kuin konkurssin jatkuminen täysimittaisena.⁸⁰ Kun konkurssi on päättynyt, sen oikeusvaikutukset lakkaavat, eikä pesänhoitajalla ole enää toimivaltaa eikä pesä ole asianosaiskelpoinen esimerkiksi oikeudenkäyntiin.⁸¹ KOSTI-aineistossa täysimittaisen konkurssin keskimääräinen kesto on ollut kaksi vuotta ja viisi kuukautta. Alle vuoden kestäneitä konkurssseja on ollut aineistossa seitsemän.⁸²

Koska konkurssi on peruutettava kahdeksan päivän kuluessa sen alkamisesta, voidaan todeta, ettei pesänhoitajan lainkäyttövallalla ole peruuntuviissa konkurssseissa juuri merkitystä. Voidaan pikemminkin ajatella, että pesänhoitajan tulisi pidättäytyä niistä toimista, jotka eivät ole välttämättömiä konkurssin alkuvaiheessa. Esimerkiksi perusselvitysten yksityiskohtainen laatiminen ei ole tarpeen sinä aikana, jolloin konkurssi on peruutettavissa. Pesänhoitaja on päätösvaltainen hoitamaan myös konkurssin päättymisen jälkeen ilmenevät, jälkiselvitykseen kuuluvat tehtävät (KonkL 19:9). Pesänhoitaja arvioi jatkotoimien tarpeen.⁸³ Uusien varojen ilmaantuminen ja konkurssin elpyminen eivät pääsääntöisesti voine aikaansaada pesänhoitajalle lainkäyttötehtäviä; kyseeseen tulevat lähinnä omaisuuden rahaksimuuttoon ja lisäjako-osuuksien tilittämiseen kuuluvat tehtävät. Lähtökohtaisesti tehtävissä toiminut pesänhoitaja jatkaa jälkiselvityksessä, mutta jos pesänhoitaja on estynyt tehtävään, jälkiselvitystä varten tulee määrätä uusi pesänhoitaja. Myös julkisselvittäjä voi huolehtia tehtävistä.⁸⁴

Kun konkurssi siirretään konkurssilain 11 luvun mukaiseen julkisselvitykseen, konkurssiasiamies määrää pesään julkisselvittäjän, ja pesänhoitajan tehtävä päättyy (KonkL 11:2.1). On tavallista, että pesänhoitaja jatkaa julkisselvittäjänä,⁸⁵ joten pesänhoitotoimeksianto jatkuu julkisselvitykseen siirtymisestä huolimatta. Konkurssiasiamies hyväksyy julkisselvittäjän lopputilityksen velkojien sijaan (KonkL 11:4.1), mikä päättää julkisselvityksen ja julkisselvittäjän tehtävän. Julkisselvittäjän tehtävä voi päättyä lain mukaan myös siksi, että konkurssin hallinto palautetaan velkojille (KonkL 11:5). Näin on tapahtunut Konkurssiasiamiehen toimiston tietojen mukaan kerran, kun pesään saatiin merkittävästi lisää varoja.

Erityistä tehtävää varten määrätyn pesänhoitajan toimikausi päättyy tehtävän tultua hoidetuksi, ja määrääjäksi määrätty pesänhoitaja on toimivaltainen kyseisen määrääjän.⁸⁶ Konkurssilain 8 luvun 2 §:ssä mainitun tilapäisen pesänhoitajan toimivalta kestää korkeintaan kaksi viikkoa. Pesänhoitaja voidaan myös vapauttaa tehtävästään ennen kuin se tavanmukaisesti päättyisi (KonkL 8:6). Tehtävästä vapauttaminen on mahdollista pesänhoitajan, velallisen, velkojan tai konkurssiasiamiehen hakemuksesta (KonkL 8:6.2 ja 8:6.4 sekä KonkValV 7.2 §), ja se edellyttää tuomioistuimen päätöstä.

Konkurssilain yleissäännös konkurssipesän tehokkaasta, taloudellisesta ja joutuisasta selvittämisestä (KonkL 14:1) toteutunee yleensä parhaiten silloin, kun pesänhoitaja avustajineen vastaa teh-

⁸⁰ Tilastokeskuksen vuoden 2011 tilaston mukaan konkurssin raukeamista koskevia päätöksiä (1125 kappaletta) tehtiin tuomioistuimissa lähes kaksinkertaisesti jakoluetteloiden vahvistamispäätöksiin (651 kappaletta) verrattuna. Ks. Suomen virallinen tilasto (SVT). Konkurssit 2011. Helsinki: Tilastokeskus.

Saatavissa [www.muodossa.com](http://www.muodossa.com/URL: http://tilastokeskus.fi/til/konk/2011/konk_2011_2012-06-29_fi.pdf) <URL: http://tilastokeskus.fi/til/konk/2011/konk_2011_2012-06-29_fi.pdf>4.10.2013.

⁸¹ Ks. Turun hovioikeus 2010:4 (23.3.2010), jossa konkurssipesä vaati konkurssin raukeamista koskevan päätöksen kumoamista, sillä pesään olisi ollut saatavissa lisää varoja. Raukeamisen jälkeen konkurssipesä ei ollut asianosaiskelpoinen, joten valitus jätettiin tutkimatta.

⁸² Aineiston pisin konkurssimenettely K66 on kestänyt yli kahdeksan vuotta ja kolme muuta konkurssia on kestänyt yli viisi vuotta.

⁸³ *Könkkölä & Linna* 2013 s. 271.

⁸⁴ HE 26/2003 vp. s. 179.

⁸⁵ Tämä on *Arko-Kosken*, 2005 s. 812, mukaan lähtökohta silloin, kun julkisselvitykseen siirrytään konkurssin raukeamisen vaihtoehtona. Jos pesänhoitaja on kuitenkin esimerkiksi syyllistynyt laiminlyönteihin tai tullut esteelliseksi, julkisselvittäjäksi on syytä määrätä toinen henkilö.

⁸⁶ HE 26/2003 vp. s. 96. *Könkkölä & Linna*, 2013 s. 667 arvioivat, että erityismääräykset voidaan tarvittaessa yhdistää, eli että pesänhoitaja hoitaisi tiettyä tehtävää, mutta enintään määrätyn ajan.

tävistä konkurssin alusta sen loppuun. Muiden kuin yhden varsinaisen pesänhoitajan määrääminen on KOSTI-aineiston perusteella harvoin tarpeellista. KOSTI-aineiston konkurssipesissä on kussakin ollut vain yksi pesänhoitaja; jopa laajassa konkurssipesässä K66. Yhdessä konkurssissa (K45) pesänhoitaja on vaihtunut konkurssin aikana, mutta tarkempaa syytä ei ole ilmoitettu pesän asiakirjoissa. Myös haastateltujen asianajajien käsityksen mukaan useamman pesänhoitajan määräykset ovat nykyisin hyvin poikkeuksellisia, eikä heidän hoitamissaan konkurssipesissä ole jaettu pesänhoitajien toimivaltaa tuomioistuimen määräyksellä juuri koskaan. Konkurssilain pesänhoitajaa koskevia säännöksiä sovelletaan myös niihin, nykyisin varsin harvoihin, konkurssisiin, jotka ovat alkaneet ennen lain voimaantuloa 1.9.2004 (KonkL 24:2.4).⁸⁷

3 Pesänhoitajan lainkäyttötehtävät velkaselvittelyssä

3.1 Pesänhoitajan päätöksenteko velkaselvittelyn eri vaiheissa

Konkurssimenettelyn velkaselvittelyssä ratkaistaan velkojen oikeus saada jako-osuutta velallisen varallisuudesta.⁸⁸ Pesänhoitajan tehtävistä velka-

selvittelyssä säädetään konkurssilain 12 ja 13 luvuissa. Konkurssiasiaan neuvottelukunnan suositus 6/2004 päivitettyssä muodossaan käsittelee yksityiskohtaisesti pesänhoitajan tehtäviä valvontojen vastaanottamisessa sekä valvontoihin perustuvan jakoluetteloehdotuksen ja tuomioistuimelle toimitettavan jakoluettelon laatimisessa. Osin suositukseen vuonna 2012 tehdyt lisäykset vastaavat sanatarkasti konkurssilain hallituksen esityksen erityisperusteluita, mutta osin ne ovat niitä täydentäviä.

Pesänhoitajan lainkäyttäjän rooli korostuu konkurssin velkaselvittelyä koskevissa tehtävissä⁸⁹, sillä ne valmistelevat tuomioistuimen ratkaisua jakoluettelon vahvistamisesta ja mahdollisten riitautusten käsittelystä. Tästä syystä on erityisen tärkeää, että pesänhoitaja on itsenäinen ja riippumaton velkojista ja että pesänhoitaja toimii huolellisesti.⁹⁰ Tehtävät ovat herkkiä virheille⁹¹, ja koska konkurssipesissä on tyypillisesti lukuisia velkojia, valvontojen tarkastaminen ja jakoluettelon laatiminen ovat aikaavieviä tehtäviä.⁹² Tästä huolimatta velkaselvittelyn tulisi olla myös tehokasta, taloudellista ja joutuisaa (KonkL 14:1). Velkaselvittelyn eri vaiheiden kiinteät määräajat⁹³ paitsi jouduttavat menettelyä, myös varmistavat, että osallisilla on riittäväksi katsottu aika osallistua valvontamenettelyyn.⁹⁴

⁸⁷ Konkurssiasiamiehen toimiston tietojen mukaan konkurssisäännön aikana alkaneita konkurssseja on ollut vireillä 3.10.2013 yhteensä 173 kappaletta.

⁸⁸ Velkaselvittely siis ratkaisee velkojen välisen konfliktin, joka aiheutuu siitä, etteivät velallisen varat riitä kaikkien velkojen katteeksi. Ks. *Hupli* 2006 s. 142, av. 80–81.

⁸⁹ *Koulu, Risto ja Lindfors, Heidi*: Konkurssilaki – pääpiirteet, säännökset ja valmisteluaineisto. Vantaa 2004 s. 207.

⁹⁰ *Könkkölä, Mikko ja Liukkonen, Iiro*: Konkurssimenettely. Toinen, uudistettu painos. Jyväskylä s. 132. *Koulu*, 2009a s. 321, pitää valvontojen tarkastamista ja muuttamista tehtävinä, joissa puolueettomuus ja velkojen yhdenvertainen kohtelu korostuvat.

⁹¹ KKO:n ennakkopäätös 2013:16 koski konkurssia, jossa pesänhoitaja ei ollut noudattanut Euroopan unionin maksukyvyttömyysasetuksen (1346/2000) 42 artiklan määräystä, jonka mukaan valvontailmoitus tulisi otsikoida kaikilla Euroopan unionin toimielinten virallisilla kielillä. Koska ilmoituksen otsikko ja sisältö vastasivat maksukyvyttömyysasetusta, eikä ollut uskottavaa, etteikö velkoja olisi saanut selkoa ilmoituksen sisällöstä ja merkityksestä, vahvistettua jakoluetteloa ei ollut aihetta muuttaa pesänhoitajan virheen vuoksi. Ratkaisu osoittaa kuitenkin, että pesänhoitajan tehtävät valvontamenettelyssä edellyttävät tarkkuutta.

⁹² Suomen Asianajajaliitto antoi konkurssilakia koskevasta oikeusministeriön mietinnöstä lausunnon, jossa se totesi uudesta valvontamenettelystä muun muassa, että pesänhoitajaa koskeva valvontojen tarkastusvelvollisuuden laajentaminen olisi vastoin lain tavoitetta pesänhoitajan työn helpottamisesta ja pesänhoitokustannusten vähentämisestä. Ks. oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2003:17 s. 60. *Heuman*, 2007 s. 246, toteaa Ruotsin konkurssilain valvontamenettelyn turvaavan oikeusvarmuutta, mutta olevan monessa mielessä työläs.

⁹³ Määräajoista on kaaviokuva KonkNK:n suosituksen 6/2004 liitteessä 4.

⁹⁴ *Könkkölä & Linna* 2013 s. 582.

Pesänhoitajan tehtävinä velkaselvittelyssä on muun muassa arvioida:

- otetaanko saatavia huomioon jakoluetteloehdotuksessa ilman konkurssivalvontaa
- onko saatavia riitautettava
- mitä oikaisuja valvontoihin tai tarkistuksia jakoluetteloehdotukseen on tehtävä
- onko riitaisuuksia mahdollista sopia
- onko jakoluetteloa oikaistava
- miten jälkivalvonnat otetaan huomioon

Seuraavissa kahdessa alaluvussa käsitellään edellä mainittuja kysymyksiä.⁹⁵ Niiden normatiivista analyysiä seuraa KOSTI-aineiston tarkastelun toteamiseksi, millaisia seikkoja pesänhoitajan edellä mainittuihin tehtäviin voi liittyä käytännössä.⁹⁶ Systemaattisesti konkurssin velkaselvittely päättyy siihen, kun jakoluettelo on vahvistettu ja riitautukset ratkaistu, sillä tällöin konkurssisaatavat on sananmukaisesti saatu selville. Kuitenkin pesänhoitaja voi päättää, maksetaanko konkurssin pienimpiä jako-osuuksia jopa riippumatta siitä, onko saatavia vahvistettu jakoluettelossa. Alaluvussa 3.4 tutkitaan pesänhoitajan mahdollisuutta maksaa velkojien jako-osuuksia arvionvaraisina jopa ennen valvontapäivää (KonkL 18:3) sekä pesänhoitajan oikeutta jättää vähäiset jako-osuudet tilittämättä (KonkL 18:2). Näidenkin säännösten arvioimiseksi hyödynnetään KOSTI-aineiston havaintoja.

3.2 Konkurssisaatavien selvittäminen

Jos konkurssissa ei ole tehty pesäluettelon valmistuttua hakemusta konkurssin raukeamiseksi, pesänhoitajan on konkurssilain 12 luvun 5 §:n mukaan ilman aiheetonta viivytystä määrättävä valvontapäivä. Valvontamenettelyn lähtökohtana on, että pesänhoitaja arvioi (käytännössä pesäluettelotietojen perusteella) konkurssipesän varojen riittävän jako-osuuksien maksamiseen, jotka osuudet eivät ole määrältään niin vähäisiä, että valvonta olisi epätarkoituksenmukaista (arg. KonkL 10:1). Mikäli pesän varat eivät riitä jako-osuuksien maksamiseen, konkurssimenettelyn tulisi raueta, vaikka valvontapäivä olisikin ehditty määrätä. Tämän mukaisesti pesänhoitajan ei tulisi viedä konkurssia lopputilitykseen saakka, jos velkaselvittelyn kuluessa selviää, ettei pesään jää jaettavia varoja. Velkojien oikeudellinen intressi saatavien riitauttamiseen tai vahvistamiseen puuttuu⁹⁷, joten menettelyn jatkaminen edellyttäisi konkurssin selvitys- ja valvontaintressiin perustuvia vastasyitä.⁹⁸ Seuraavassa kuvataan velkaselvittelyn vaiheet siinä oletuksessa, että varoja riittää jako-osuuksiin.⁹⁹

Valvontamenettely on siis edellä mainitun varojen riittävyttä koskevan edellytyksen täyttyessä pakollinen, vaikka velkojat ja näiden saatavat oli-

⁹⁵ Pesänhoitaja käsittelee lisäksi muun muassa velkojien ilmoitukset panttisaatavista sekä kuittausvaatimukset. Esimerkiksi saatavaa, joka ei ole valvontakelpoinen, ei voida käyttää kuittaukseen (KonkL 6:2.1). Kuittauksen edellytyksistä ja vaikutuksista konkurssissa ks. *Tuomisto, Jarmo*: Konkurssikuittauksen sääntelystä konkurssilaisissa. *Defensor Legis* 2005 s. 849–866. HE:n 26/2003 vp. s. 136 mukaan kuittausvaatimuksista päättäminen kuuluu pesänhoitajan juoksevaan hallintoon. Konkurssivalvontamenettelyn osana tehtävä täytyy toki lukea pesänhoitajan suoraan lainkäyttövaltaan kuuluvaksi.

⁹⁶ KOSTI-aineiston konkurssipesissä jakoluettelot oli vahvistettu ennen joulukuussa 2012 päivitetyn KonkNK:n suosituksen 6/2004 julkaisemista. On mielenkiintoista selvittää, onko konkurssikäytäntö vastannut suosituksen päivitettyä sisältöä, vai edellyttäisikö suositus nykymuodossaan pesänhoitajien tarkistavan menettelytapojaan.

⁹⁷ *Könkkölä & Linna* 2013 s. 437. Pesänhoitajan velvollisuus keskeyttää velkaselvittely ja esittää konkurssin raukeamista voi olla ongelmallinen pesänhoitajan palkkion määrääytymisen kannalta. Tällöin tuomioistuin joutuu arvioimaan, mikä merkitys menettelyn raukeamisella täysimittaisen konkurssin ”toisessa vaiheessa”, eli pesäluettelon valmistumisen jälkeen, on pesänhoitajan palkkion määrään. Ks. pesänhoitajan palkkiota koskeva KonkNK:n suositus 13/2004.

⁹⁸ *Könkkölä & Linna*, 2013 s. 17–18, toteavat konkurssin epätarkoituksenmukaiseksi, jos varat menevät vain kustannusten peittämiseen, ellei muita perusteltuja syitä menettelyn jatkamiseen ole. *Kare, Tuomo*: Konkurssin raukeamisen edellytyksistä. *Defensor Legis* 2005 s. 910–912, pohtii menettelyn raukeamisen ja jatkamisen rajanvetoa.

⁹⁹ Neljässä KOSTI-aineiston konkurssipesässä (K15, K23, K25 ja K28) varat eivät ole riittäneet jako-osuuksien maksamiseen. Näissä konkurssissa valvontamenettely on siis selvittänyt velallisen saatavat, mutta velkojien täytäntöönpano-intressin kannalta siitä ei ollut hyötyä. Valtaosassa pesistä (55/66) ainakin suurimmat tavallisista velkojista ovat kuitenkin saaneet jako-osuuksia.

sivat jo ennalta tiedossa.¹⁰⁰ Konkurssilain lähtökohdista on, että saadakseen jako-osuutta velkojien on valvottava konkurssisaatavansa ilmoittamalla ne pesänhoitajalle viimeistään valvontapäivänä¹⁰¹, tosin tämän jälkeenkin velkojilla on mahdollisuus jälkivalvontaan. Konkurssisäännön aikana muiden kuin separatisti-¹⁰² tai kuittausvelkojien saatavat prekludoituivat, eli lakkasivat, jos niitä ei ilmoitettu viimeistään valvontapäivänä. Preklusiosta oli mahdollista poiketa vain, jos velkojalla oli ollut laillinen este valvoa saatavansa määräajassa tai jos velkojan valvonta perustui suorituksen palautusvelvollisuuteen, joka ei ollut ollut aiemmin tiedossa.¹⁰³ Tuomioistuin hylkää nykyisinkin määräpäivän jälkeen saapuneet valvonnat, ellei velkoja ole vahvistanut haluavansa jälkivalvoa saataviaan taikka pesänhoitaja ole päättänyt vapauttanut velkojaa jälkivalvontavelvollisuudesta (KonkL 12:16).¹⁰⁴

Ideologisesti lainsäädännössä on tapahtunut konkurssisääntöön verrattuna huomattava muutos,

sillä konkurssilaisissa on luovuttu velkojien ehdottomasta velvollisuudesta valvoa saatavansa.¹⁰⁵ Konkurssilain 12 luvun 8 §:n mukaan pesänhoitaja voi ottaa konkurssisaatavan huomioon ilman valvontaa, jos saatavan perusteesta ja määrästä ei ole epäselvyyttä. Pesänhoitajan on tällöin toimitettava velkojalle hyvissä ajoin ennen valvontapäivää ilmoitus siitä, minkä suuruisena saatava otetaan jakoluettelohdotuksessa huomioon. Palkkaturvalainsäädännön tarkoittamaan työsuhteesta johtuvien saatavien luetteloon, kuten palkkaturvahakemukseen, pesänhoitajan merkitsemät saatavat katsotaan lain mukaan valvotuiksi. Lisäksi velallisen liikkeelle laskemiin arvopapereihin perustuvat saatavat otetaan tietyin edellytyksin huomioon ilman valvontaa (KonkL 12:17). Vaikka velkojan saatava voitaisiin ottaa huomioon ilman valvontaa, velkoja voi aina valvoa saatavansa.¹⁰⁶ Jos saatava on ollut velkojan tiedossa ennen valvontapäivää, velkojaa ei voida vapauttaa valvonnasta enää valvontapäivän jälkeen

¹⁰⁰ *Koulu* 2009a s. 318. *Koulu, Risto*: Kuka pelkää konkurssivalvontaa? Teoksessa *Koulu, Risto, Lappalainen, Juha ja Lohi, Tapani* (toim.): *Velka, vakuus ja prosessi: juhlaulkaisu Erkki Havansi 1941–11/7/2001*. Jyväskylä 2001 s. 145, puoltaakin valvontamenettelyn valinnaisuutta, jolloin voitaisiin yksittäistapauksessa harkita sen rationaalisuutta. Jos valvontamenettely ei tuo esille mitään sellaista, mikä ei olisi ollut tiedossa velallisen kirjanpidon perusteella, se ei ole rationaalinen. Toisaalta voidaan olla sitäkin mieltä, ettei kirjanpidon kattavuudesta voida saada täyttä varmuutta: esimerkiksi sopimussakko- tai vahingonkorvausvelvollisuus voi olla vielä kirjanpitoon merkitsemättä. Näin *Ovaska*, 2008 s. 474–475, joka lisää, ettei luonnollisten henkilöiden konkurssissa aineistoa, josta velallisen velvoitteet olisivat tarkistettavissa, ole välttämättä lainkaan.

¹⁰¹ KonkNK:n suosituksen 6/2004 kohdan 2.4 mukaan myös ennen konkurssivalvonnan määrittämistä tehdyt valvonnat otetaan huomioon konkurssivalvontoina. Konkurssikäytännössä onkin esiintynyt tapaa, jonka mukaan velkojat antavat saataviaan koskevat tiedot pesänhoitajalle heti konkurssin alkamisen jälkeen konkurssivalvonnan muodossa ja pyytävät pesänhoitajaa toimittamaan esimerkiksi vuosiselonteon ja jakoluettelohdotuksen. Tällainen tapa edellyttää pesänhoitajan valmistautuvan konkurssin jatkumiseen kaikissa konkurssissa, vaikka raukeavia menettelyjä on täysimittaisia enemmän.

¹⁰² Sellainen velkoja, jolla on saamisoikeuden kokonaan kattava esinevakuus, on insolvenssimenettelyssä separatistin asemassa. Separativelkojalla tarkoitetaan siis velkojaa, jolla on oikeus saada suoritus saatavalleen vakuuden arvosta. Velkojan vakuus voi olla *Könkkölän & Liukkos*, 2000 s. 110, mukaan käteispantti tai kiinteistö-, alus- tai ilma-aluskiinnitys taikka velkoja voi olla jälkipantinsaaja.

¹⁰³ Ks. konkurssisäännön aikaisesta jälkivalvonnasta tarkemmin *Könkkölä & Liukkonen* 2000 s. 127–131. Saatava, joka ei ole ollut aikaisemmin tiedossa, on tyypillisesti takaisinsaannin perusteella syntyvä saatava. Takaisinsaannilla tarkoitetaan lain takaisinsaannista konkurssipesään mukaista, kriittisenä aikana ennen konkurssia suoritettua oikeustoimen peräyttämistä. Oikeustila palautetaan sellaiseksi kuin se on ollut ennen konkurssivelkojille vahingollisen oikeustoimen tekemistä: esimerkiksi velkojan saama maksu maksetaan takaisin konkurssipesälle, jolloin velkoja voi jälkivalvoa palautuksen määrän.

¹⁰⁴ KonkNK:n suosituksen 6/2004 mukaan pesänhoitajan olisi suositeltavaa ilmoittaa velkojalle, että velkojan valvonta on saapunut myöhässä ja että se voidaan ottaa huomioon vain jälkivalvontana (kohta 2.10)

¹⁰⁵ *Hupli*, 2006 s. 52, toteaa säännöksen olevan jatkoa muille valvontamenettelyn säännösmuutoksille, jotka ovat purkanee menettelyn muodollisuuksia ja valvonnan laiminlyönnin seurauksia. Jälkimmäisestä on siis yhtenä esimerkkinä konkurssilaisa säädetty velkojan aikaisempaa laajempi mahdollisuus jälkivalvontaan valvontapäivän jälkeen.

¹⁰⁶ *Hupli*, 2006 s. 53, toteaman mukaisesti velkojalla on tämä oikeus, vaikka valvonta olisi täsmälleen sen sisältöinen kuin pesänhoitajan ilmoituksessa.

(arg. KonkL 12:8.1), eli tällöin tulee kyseeseen vain jälkivalvonta.¹⁰⁷

Hallituksen esityksen perustelujen¹⁰⁸ mukaan saatavan huomioon ottaminen ilman valvontaa olisi pesänhoitajan harkinnassa ja saatavan selvyys voisi ilmetä kirjanpidosta tai saatavan laadun perusteella muutenkin. Konkurssiain neuvottelukunta suosittaa, että ”pesänhoitaja pyrkii ilman valvontaa ottamaan huomioon perusteeltaan ja määrältään selvät saatavat, jos se on konkurssihallinnon tai velkojan työmäärän tai muun synn vuoksi tarkoituksenmukaista.”¹⁰⁹ Mikäli pesänhoitajat ottaisivat velkojien saatavia laajasti huomioon ilman valvontaa, konkurssivalvontojen tarve vähenisi käytännössä riidanalaisiin tai tuntemattomiin, velallisen kirjanpidosta puuttuviin saataviin.¹¹⁰ Oikeuskirjallisuudessa on jopa pidetty luonnollisena, että pesänhoitaja ottaisi jakoluettelohdotukseen ne saatavat, jotka hän on merkinnyt pesäluetteloon.¹¹¹ Mikäli velkoja on ilmoittanut saatavansa pesänhoitajalle pesäluetteloa varten (muttei ole tehnyt tätä nimenomaisesti konkurssivalvontana), velkoja saattaa pitää saatavan huomioon ottamista ilmeisenä, vaikka saisikin myöhemmin tiedokseen konkurssivalvontakuulutuksen.¹¹² Eräs haastatelluista asianajajista toi esiin, että erityisesti ulkomaiset velkojat voivat pitää tarpeettomana saatavansa valvomista, jos tiedot on annettu kertaalleen pesäluetteloa varten ja jos se olisi velkojan kotimaan lain mukaan riittävää.

Suosittelava menettelytapa voisi olla, että pesänhoitaja ilmoittaa velkojalle jo valvontapäivän määrätessään, minkä suuruisena saatava otetaan luetteloon.¹¹³ Koska pesänhoitajan on kohdeltava velkojia tasapuolisesti, on katsottava, että jos jokin saatava otetaan huomioon ilman valvontaa, kaikki muutkin laadultaan samanlaiset, selvät saatavat tulee ottaa jakoluettelohdotukseen. Mikäli pesänhoitaja ei ole ottamassa mitään saatavia huomioon ilman valvontaa, olisi tarkoituksenmukaista mainita siitä velkojalle, jottei velkoja jättäisi saatavaa epähuomiossa valvomatta.

Oikeuskäytännön suhtautuminen saatavien omaaloitteiseen huomioon ottamiseen on velkojan kannalta oikeuskirjallisuutta tiukempi. Koska valvontavelvollisuus on lain pääsääntö, pesänhoitajan ottaessaan saatavia huomioon ilman valvontaa tehtävä asiaa koskeva nimenomainen päätös. Korkein oikeus on todennut ennakkopäätöksessä 2013:16, että ”valvontaa ei korvaa se, että saatava on muutoin konkurssipesän tiedossa, ellei pesänhoitaja ole harkintansa mukaan tehnyt päätöstä ottaa jakoluettelohdotuksessa huomioon määrältään ja perusteeltaan selvät saatavat.” Kyseisessä tapauksessa pesänhoitaja ei ollut tehnyt tällaista päätöstä.¹¹⁴ Lisäksi Helsingin hovioikeuden ratkaisussa S08/400 (18.8.2008) todettiin, että koska valittaja ei ollut esittänyt saataviensa perusteeksi tuomiota tai muuta selvitystä niiden oikeellisuudesta, saatavat eivät olleet määrältään ja perusteeltaan riittävän selviä

¹⁰⁷ HE 26/2003 vp. s. 118 ja samoin KonkNK:n suositus 6/2004 kohta 2.8. Jos sen sijaan saatava syntyy valvontapäivän jälkeen tai ei ole muuten ollut velkojan tiedossa ennen valvontapäivää, se voidaan huomioida ilman jälkivalvontaa (KonkL 12:16).

¹⁰⁸ HE 26/2003 vp. s. 118–119.

¹⁰⁹ KonkNK:n suositus 6/2004 kohta 2.8.

¹¹⁰ *Koulu* 2009a s. 418. Sikäli kuin pesänhoitaja vapauttaa velkojat valvontavelvollisuudesta, voidaan puhua siirtymästä yksinkertaisen konkurssin suuntaan, jossa pesänhoitajan arvio saatavista on ratkaiseva. Ks. mts. 16.

¹¹¹ *Koulu* 2009a s. 250.

¹¹² Tosin Oikeusrekisterikeskuksen konkurssivalvontaa koskevissa kuulutuksissa mainitaan, että jos velkoja laiminlyö valvoa saatavansa *konkurssisäännössä* (kurs. tässä) säädetyllä tavalla, hän menettää oikeutensa saada maksun konkurssipesän varoista. Pesänhoitajan mahdollisuudesta saatavien huomioon ottamiseen ilman valvontaa tai jälkivalvontamahdollisuudesta kuulutuksessa ei ole mitään mainintaa. Teksti ei siis ole nykyään tällainen.

¹¹³ *Könkkölä & Linna* 2013 s. 412.

¹¹⁴ Tapauksessa arvioitiin velkojalle annettavan konkurssivalvontaa koskevan ilmoituksen muotomääräisyyttä, velkojan ennen valvontapäivän määrittämistä antaman saatavailmoituksen merkitystä valvontamenettelyssä, velkojan saatavan jättämistä merkittävää jakoluetteloon sekä tarvetta muuttaa vahvistettua jakoluetteloa.

sillä tavoin, että pesänhoitajan olisi tullut ottaa ne huomioon oma-aloitteisesti ilman valvontaa.¹¹⁵

KOSTI-aineistossa ainoastaan neljässä konkurssipesässä (K22, K42, K44 ja K49) on nimenomaisesti otettu huomioon sellaisia saatavia, jotka ovat olleet pesänhoitajan tiedossa jakoluettelohdotusta laadittaessa. Suurimmassa osassa jakoluetteloista ei tosin ole ollut mainintaa siitä, että saatavia ei olisi otettu huomioon ilman valvontaa. Lähes poikkeuksetta tämä on kuitenkin ollut pääteltävissä siitä, että valvotut saatavat on luetteloitu saapumisjärjestyksessä, eikä muita saatavia ole ollut. Saatavat, jotka on otettu huomioon ilman valvontaa, ovat olleet seuraavanlaisia:

K22. Kirjanpitolasku sekä pankkikulu

K42. Yksityishenkilön takausvastuu valvotusta saatavasta

K44. Ulosottoon jääneet, työntekijöiltä perityt ulosottopidätykset

K49. Yksityishenkilön velkakirjalaina sekä 22 kpl laadultaan yksilöimätöntä saatavaa, jotka ovat olleet määrältään noin 30–1700 euroa. Velkojien toiminimistä päätellen kyse on ollut muun muassa siivouslaskuista.¹¹⁶

Kyseisissä pesissä pesänhoitaja ei ole riitauttanut yhtäkään saatavaa, joten saatavat ovat olleet muiltakin osin selviä. Tulos tukee hypoteesia, jonka mukaan velkojien saatavia otettaisiin huomioon niissä pesissä, joissa velallisen saatavat ovat riidattomia ja tiedossa, ja että saatavien epäselvyydet

keskittyvät tiettyihin pesiin, jolloin saatavien selvittäminen edellyttää velkojien valvovan saatavansa.¹¹⁷

Kun pesänhoitaja arvioi, tulisiko saatavia vapauttaa valvontavelvollisuudesta, hän voi konkurssiasiaan neuvottelukunnan päivitetyn suosituksen mukaan ottaa huomioon tapauskohtaisia seikkoja. Suosituksen sanamuoto ei siis välttämättä aiheuta suuria muutoksia soveltamiskäytäntöön, sillä pesänhoitaja voinee aina perustella, ettei saatavien huomioon ottaminen ole jostakin syystä ollut tarkoituksenmukaista. Saatavien huomioon ottaminen oma-aloitteisesti tuskin vähentää pesänhoitajan työmäärää, ellei velallisen kirjanpito ole luotettava ja pesäluetteloa laadittu sen mukaisesti.¹¹⁸ Koska saatavien valvominen oli konkurssisäännön mukaan pakollista, pesänhoitajien varovaisuus saatavien huomioon ottamisessa voi olla osoitus konkurssisäännön aikana vakiintuneen tavan jatkuvuudesta. Suosituksessa todetaan, että jakoluettelohdotukseen ja jakoluetteloon tulisi tehdä merkintä siitä, mitkä saatavat pesänhoitaja on ottanut huomioon ilman valvontaa.¹¹⁹

Sen lisäksi, että pesänhoitaja voi ottaa saatavia huomioon ilman valvontaa, pesänhoitaja voi huomioida valvottujen saatavien mahdolliset maksunsaantijärjestyslain mukaiset etuoikeudet myös ilman velkojan vaatimusta. Pesänhoitajalla on tähän velvollisuus, jos etuoikeuden peruste ilmenee riittävästi valvontakirjelmästä tai jos se on muutoin

¹¹⁵ Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisussa asiassa *Ismeta Bačić v. Croatia* ((43595/06, 19.6.2008) vuodelta 2008 todettiin, että valittajan saatavat olisi tullut huomioida valittajan työnantajan konkurssimenettelyssä, sillä saatavia koskeva oikeudenkäynti oli ollut konkurssin alkaessa vireillä, ja siten saatavien olisi pitänyt olla pesänhoitajan tiedossa. Suomen nykyisen oikeusjärjestelmän mukaan valvonnasta vapauttaminen olisi ollut kyseisessä tapauksessa pesänhoitajan harkinnassa ja edellyttänyt pesänhoitajalta sitä koskevaa päätöstä ja sen tiedoksiantamista velkojalle. On siis mahdollista, että oikeustilamme ei ole Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan mukainen.

¹¹⁶ Konkurssissa K22 ja K49 on ollut sama pesänhoitaja. Ilman hänen hoitamiaan konkurssipesiä KOSTI-aineistossa olisi ollut todella vähän ilman valvontaa huomioon otettuja saatavia.

¹¹⁷ *Koulu*, 2001 s. 151 av. 34 arvioi, että mikäli valvontamenettely olisi valinnainen, olisi todennäköisesti niissä konkurssissa, joissa valvonta määrättäisiin, keskimääräistä enemmän riitauksia. Se, että pesänhoitaja on ottanut saatavia huomioon omasta aloitteestaan, voi myös olla peruste velkojille olla riitauttamatta kyseisiä saatavia; onhan pesänhoitaja todennut ne selviksi ja riidattomiksi. Kuitenkin myös ilman valvontaa huomioon otetut saatavat voidaan normaaliin tapaan riitauttaa sekä hylätä tai jättää tutkimatta. Ks. *Hupli* 2006 s. 61. Tarkoituksenmukaista tietenkin on, että pesänhoitaja muuttaa oman arvionsa saatavan riidattomuudesta ainoastaan, jos hän on saanut jakoluettelohdotuksen valmistumisen jälkeen sellaisia saatavaa koskevia tietoja, joita hänellä ei ole ollut aikaisemmin.

¹¹⁸ Tällaisia, tai muuhunkaan syyhyin nojautuvia perusteluja ei ole ollut KOSTI-aineiston jakoluetteloissa.

¹¹⁹ Suositus ei siis edelleenkään kehota ilmoittamaan vastakohtaa, eli sitä, ettei saatavia ole otettu huomioon ilman valvontaa.

pesänhoitajan tiedossa (KonkL 12:13). Kyseeseen voi tulla esimerkiksi yritysikiinnitykseen perustuva saatava tai konkurssia edeltäneen yrityssaneerausmenettelyn aikainen saatava. Velkojan tulisi siis vedota etuoikeuden perustavaan tosiseikkaan, jos se ei ole pesänhoitajan tiedossa.¹²⁰ Epäselvissä tapauksissa pesänhoitaja voi kehottaa velkojaa vaatimaan etuoikeutta.

Pesänhoitajan on hyvän pesänhoitotavan edellyttämässä laajuudessa tarkastettava valvottujen saatavien aiheellisuus ja niiden mahdollinen etuoikeus (KonkL 12:14.1).¹²¹ Jos pesänhoitaja havaitsee, että valvonnassa on lasku- tai kirjoitusvirhe taikka muu vastaava selvä virhe, pesänhoitaja voi oikaista valvonnan omasta aloitteestaan. Pesänhoitajan on pyydettävä velkojaa täydentämään tai oikaisemaan valvontaansa, jos pesänhoitaja havaitsee siinä sellaisen puutteen tai virheen, jolla on merkitystä saatavan selvittämisen kannalta (KonkL 12:15). Hallituksen esityksessä on täsmennetty, milloin virhettä tai puutetta ei voida pitää niin selvänä, että pesänhoitaja voisi itse oikaista sen.¹²² Esimerkiksi koron määrän, korkokannan ja koron kertymääjän ilmoittaminen vaatii velkojalta täydennystä, eli pesänhoitajan oikaisu ei riitä.¹²³ Velkoja voi valvontapäivän jälkeenkin täydentää tai oikaista valvontaansa.¹²⁴ Pesänhoitaja ei voi pyytää täydennyksiä siten, että velkojan vaatimukset lisään-

tyisivät alkuperäisestä¹²⁵, ellei velkoja halua jälki-valvoa niitä.¹²⁶ Velkoja voi ilmoittaa uuden saatavan tai esittää lisävaatimuksia vain jälkivalvontana. Pesänhoitajan on kohdeltava velkojia tasapuolisesti tehdessään oma-aloitteisia korjauksia, eli hänen on oikaistava samantapaiset puutteet kaikista kyseeseen tulevista valvonnoista. Sama koskee valvontojen täydentämispyyntöjä, eli jos pesänhoitaja kehottaa velkojaa oikaisemaan valvontaansa, pesänhoitajan on varattava sama mahdollisuus myös muille velkojille, joiden valvonnoissa on vastaava puute tai virhe.¹²⁷ Haastatellut asianajajat ovat kertonut, etteivät tekisi valvontoihin muutoksia varaamatta velkojalle tilaisuutta korjata valvontaansa itse.

KOSTI-aineiston jakoluetteloista ei ole voitu tehdä luotettavasti kokoavia päätelmiä siitä, miltä osin valvontoja on oikaistu tai täydennetty ennen jakoluetteloehdotuksen valmistumista ja miltä osin sen jälkeen. Vaikka valvonnat on perusteltua pyrkiä selvittämään lopullisessa muodossaan jo jakoluetteloehdotukseen, velkojat voivat ilmoittaa muutoksia valvontaansa siihen saakka, kunnes pesänhoitajan toimittaa jakoluettelon tuomioistuimen vahvistettavaksi. KOSTI-aineiston valvontojen muutoksia käsitellään jäljempänä osana jakoluetteloehdotukseen tehtyjä muutoksia, vaikka niitä olisikin tehty jo ennen ehdotuksen valmistumista.

¹²⁰ *Koulu* 2009a s. 401 korkeimman oikeuden ratkaisun 2008:111 perusteluihin nojautuen. Tapauksessa velkoja oli esittänyt, että saatavien peruste oli syntynyt saneerausmenettelyn alkamisen ja lakkaamisen välisenä aikana, jolloin niillä olisi ollut lain yrityksen saneeruksesta (1993/47) 32.2 §:n mukainen etuoikeus.

¹²¹ HE:n 26/2003 vp. s. 122 mukaan tarkastukseen käytetyn työmäärän tulisi olla järkevissä suhteissa velkojille tulevaan hyötyyn. Huomioon otettaisiin saatavan suuruus, laatu, odotettavissa oleva jako-osuus ja velkojan mahdollinen läheisasema. Konkurssia edeltäneen yrityssaneerausmenettelyn aikaisilla saatavilla ja erityisesti selvittäjän palkkiolla on konkurssissa korkea etuoikeus. Vaikka saataville olisi odotettavissa merkittäviä jako-osuuksia, saataville on usein selvitetty jo edeltäneessä menettelyssä, joten ne eivät laatusna vuoksi edellytä erityistä tarkastamista.

¹²² HE 26/2003 vp. s. 122. Esimerkiksi kirjelmässä oleva sisäinen ristiriita vaatii velkojalta lisäselvitystä. KonkNK:n suosituksen 6/2004 kohdan 2.5 mukaan pesänhoitajan tulisi ilmoittaa velkojalle, että jollei valvontaa täydennetä, se voidaan riitauttaa tai jättää huomiotta. *Könkkölä & Linna*, 2013 s. 435, toteavat, että täydennyskehoitus voidaan antaa myös sellaiselle velkojalle, jonka saatava on otettu huomioon ilman valvontaa. Näissä pesänhoitajan selvinä ja riidattomina pitämässä saatavissa ei tulisi kuitenkaan lähtökohtaisesti olla puutteita.

¹²³ *Könkkölä & Liukkonen* 2000 s. 122 ja 133.

¹²⁴ *Koulu*, 2001 s. 139, harmittelee valvonnan vähäistenkin virheiden korjaamisen vaivalloisuutta konkurssisäännön aikana. Nykylain aikana valvontojen tarkentaminen ei enää vaikuta velkojan kannalta työläältä, eikä ainakaan siinä määrin, että se voisi useimmiten johtaa velkojan oikeudenmenetykseen, kuten *Koulu*, *ibidem*, on todennut.

¹²⁵ *Könkkölä & Liukkonen* 2000 s. 132–133.

¹²⁶ *Koulu* 2009a s. 324.

¹²⁷ Konkurssisäännön aikana *Könkkölä & Liukkonen* 2000 s. 125.

3.3 Jakoluetteloehdotus ja jakoluettelo

Konkurssilain 13 luvun 1 §:ssä säädetään, että pesänhoitajan on laadittava ehdotus siitä, miten pesän varat jaetaan velkojien kesken, jollei ole ilmeistä, ettei konkurssipesän varoista kerry velkojille jako-osuutta. Ehdotukseen merkitään:

- 1) jako-osuuteen oikeuttavat saatavat ja niiden etuoikeus;
- 2) konkurssissa valvotut tai pesänhoitajalle ilmoitetut panttisaatavat ja tiedot panttioikeudesta sekä tiedot kuittaukseen käytettävistä saatavista;
- 3) tiedot siitä, miltä osin pesänhoitaja ei hyväksy velkojan ilmoittamaa saatavaa tai sen etuoikeutta (*riitautus*) ja riitautuksen perustelu;
- 4) muut saatavia ja konkurssivalvontaa koskevat huomautukset, kuten jälkivalvonnat ja niiden vuoksi suoritettavat maksut, sekä tiedot valvonnan oikaisemisesta tai täydentämisestä;
- 5) saatavia koskevat vireillä olevat oikeudenkäynnit ja muut menettelyt;
- 6) jakoluetteloehdotuksen valmistumispäivä.

Jakoluetteloehdotus on velkojien saatavista laadittu asiakirja, jota käytetään etenkin saatavien riitautusmenettelyn välineenä. Riitautusmenettely etenee tiivistetysti seuraavasti: pyydettyään tarpeelliset täydennykset epäselviin valvontoihin pesänhoitaja merkitsee jakoluetteloehdotukseen riitaisiksi ne saatavat, joita pesänhoitajan mielestä ei voida hyväksyä. Kun ehdotus on valmistunut, myös velallinen ja velkojat voivat riitauttaa saatavia. Niille velkojille, joiden saatavan pesänhoitaja tai muu osallinen on riitauttanut, varataan tilaisuus lausua riitautuksesta. Pesänhoitaja pyrkii sovitteluun riitaisuudet, mutta jos niitä ei saada sovittua, tuo-

mioistuin käsittelee riitautukset jakoluettelon vahvistamisen yhteydessä, mikäli se on mahdollista. Muussa tapauksessa velkojan oikeus jako-osuuteen ratkaistaan eri menettelyssä.

Jos pesäluettelo on laadittu velallisen loppuunsaatetun kirjanpidon perusteella, pesänhoitaja voi arvioida valvottujen saatavien oikeellisuutta verratien niitä pesäluettelon tietoihin.¹²⁸ Pesänhoitaja voi riitauttaa valvotun saatavan määrän, perusteen ja/tai etuoikeuden, ja lähtökohtaisesti pesänhoitaja on tähän myös velvollinen, jos vaatimukset eivät ole pesänhoitajan näkemyksen mukaan aiheellisia.¹²⁹ Pesänhoitajalla on itsenäinen riitautusoikeus, eli velkojat eivät voi kieltää pesänhoitajaa riitauttamasta saatavaa¹³⁰, vaikka velkojat olisivatkin valmiita hyväksymään saatavan. Toisaalta pesänhoitajalla ei ole oikeutta jättää valvontoja kokonaan huomiotta, esimerkiksi jos velkojan vaatimus ei ilmene valvontakirjelmästä eikä valvontaa täydennetä tai jos siinä vaaditaan muuta kuin rahamääräistä suoritusta.¹³¹ Pesänhoitajan on tarkoituksenmukaista pyytää velkojalta lisäselvitys saatavasta ja sen perusteesta jo ennen niiden mahdollista riitauttamista, jotta riitautus voitaisiin välttää.¹³² Mikäli velkoja ei näin tee, riitauttamisen tarkoituksenmukaisuutta koskeva punninta jää riitauttajan, eli yleensä pesänhoitajan, tehtäväksi.¹³³ Pesänhoitajan on ilmoitettava jakoluetteloehdotuksessa riitautuksen perusteet, eli miksi ja miltä osin saatavalle ei voida pesänhoitajan käsityksen mukaan hyväksyä maksettavaksi jako-osuutta. Vastaava perusteluvollisuus koskee myös huomautuksia, esimerkiksi, jos pesänhoitaja ei katso tarkoituksenmukaiseksi riitauttaa saatavaa, mutta toteaa sen poikkeavan vähäiseltä osin velallisen

¹²⁸ *Könkkölä & Liukkonen* 2000 s. 79.

¹²⁹ *Koulun*, 2009a s. 331–332, mukaan riitauttaminen on pesänhoitajan lakimääräinen velvollisuus. Pesänhoitajalla on kuitenkin harkintavaltaa ja hänen tulee punnita riitauttamisen puolesta ja sitä vastaan puhuvat intressit. Saatavan valvominen ehdollisena tai enimmäismääräisenä ei yleensä ole sellaisenaan peruste riitauttaa saatavaa KonkNK:n suosituksen 6/2004 kohdan 2.11 mukaan. Tällaisia saatavia on ollut kaikissa paitsi viidessä KOSTI-aineiston konkurssipesässä (1–9 kappaletta kussakin). Näiden saatavien riidanalaisuutta voidaan arvioida vielä niiden täsmentymisen jälkeen, loppukokouksen moitteen perusteena.

¹³⁰ *Könkkölä & Linna* 2013 s. 432 av. 181.

¹³¹ Tutkimatta jättämisestä tuomioistuimessa konkurssisäännön aikana ks. *Könkkölä & Liukkonen* 2000 s. 120–121.

¹³² *Könkkölä & Liukkonen* 2000 s. 117. KonkNK:n suosituksen 6/2004 kohdan 2.11 mukaan pesänhoitajan tulisi mahdollisuuskien mukaan ratkaista saatavaa koskeva epäselvyys sovinnollisesti ennen varsinaisen riitautuksen tekemistä.

¹³³ *Kunnas, Matti*: Jaakko Jonkan punnintamalli asianajajaoikeudessa. *Defensor Legis* 2005 s. 1292–1313, arvioi (intressi-)punnintamallin soveltuvuutta asianajajan päätöksentekoon muun muassa kanteen nostamisessa ja tämän jälkeisissä oikeudenkäynnin vaiheissa.

kirjanpidosta. Tällöin velallinen ja velkojat saavat tiedon pesänhoitajan käsityksestä ja voivat tarvittaessa riitauttaa saatavan.¹³⁴

Konkurssilain 13 luvun 2 §:n mukaan pesänhoitajan on toimitettava jakoluetteloehdotus tai tietosen valmistumisesta velalliselle sekä niille velkojille, jotka ovat sitä pyytäneet. Ilman pyyntöä jakoluetteloehdotus on toimitettava niille velkojille, joiden valvonnan pesänhoitaja on riitauttanut tai joiden valvonnasta pesänhoitaja esittää muun huomautuksen. Jakoluetteloehdotuksen oheen on liitettävä selvitys velkojan ja velallisen oikeudesta riitauttaa saatava. Osapuolet saavat näin tiedon pesänhoitajan riitautuksista, mahdollisuuden lausua niistä sekä mahdollisuuden omiin riitautuksiin.¹³⁵ Jos velkojan saatavaan ei kohdistu riitautusta tai huomautusta, velkojan osallistumismahdollisuus riippuu velkojan aktiivisuudesta, eli siitä, onko velkoja pyytänyt saada tietoa jakoluetteloehdotuksesta. Riitautus, joka saapuu pesänhoitajalle sen jälkeen, kun kuukausi on kulunut ehdotuksen valmistumisesta, prekludoituu, eli riitautusta ei merkitä myöhästymisen vuoksi jakoluetteloon (KonkL 13:4.2). Pesänhoitaja voi tuki päättää riitauttavan itsensä kyseisen saatavan.

Konkurssilain 13 luvun 5 §:n mukaan velallisen tai velkojan riitauttaman saatavan velkojaa on kuul-

tava ja tarpeen mukaan myös riitauttajaa on kuuluttava edelleen siitä, mitä velkoja on lausunut. Pesänhoitaja voi päättää, ettei ota huomioon asettamansa määräajan jälkeen toimitettua selvitystä tai lausumaa. Lopullista preklusiovaikutusta ei synny, eli asian käsittely ei pääty, vaikka osapuolet olisivat passiivisia.¹³⁶ Laillinen oikeudenkäyntiaineisto määräytyy sen mukaan, mitä osapuolet esittävät riitautuksen käsittelyssä tuomioistuimessa.¹³⁷

Pesänhoitajan tulee oikea-aikaisesti jakoluetteloehdotusta, jos sen toimittamisen jälkeen ilmenee, että luetteloon tulisi lisätä jälkivalvonta. Pesänhoitaja voi riitauttaa jälkivalvotun saatavan, ja riitautuksen perusteella tai muusta syystä päättää, ettei muille osapuolille varata tilaisuutta riitauttaa saatavaa, jos se olisi ilmeisen tarpeetonta (KonkL 13:7). Kyse voi olla esimerkiksi saatavasta, joka on syntynyt takaisinsaannin perusteella, ja pesänhoitaja voi jopa vapauttaa velkojan jälkivalvontavelvollisuudesta.¹³⁸ Myöhemmin ilmaantuneiden saatavien huomioon ottaminen jakoluetteloehdotuksessa ilman, että toisille osapuolille annetaan mahdollisuutta lausua saatavista, merkitsee, että pesänhoitajalla on oikeus päättää itsenäisesti kyseisten saatavien hyväksymisestä.¹³⁹ KOSTI-aineistossa takaisinsaannin perusteella huomioon otettuja saatavia on ollut neljässä konkurssipesässä (K4, K8, K10 ja K23).

¹³⁴ Lain esitöissä tai KonkNK:n suorituksessa ei mainita kyseisenlaista huomautusta, mutta se on lain hengen mukainen. Jos saatavan riitauttaminen on epätarkoituksenmukaista, pesänhoitajan tulisi ilmoittaa avoimesti perusteensa riitauttamatta jättämiselle saatavaa koskevana huomautuksena. Jos kukaan muukaan ei riitauta saatavaa, se hyväksytään sellaisenaan.

¹³⁵ Pesänhoitajan tulee varata velkojalle tilaisuus lausuman antamiseen nimenomaisesti. Ks. *Koulu* 2009a s. 333 ja siinä mainittu KKO 2007:53, jossa oli kyse siitä, ettei pesänhoitaja eikä käräjäoikeus ollut antanut riitautetun saatavan velkojalle tilaisuutta lausua pesänhoitajan riitautuksesta. KonkNK:n suosituksen 6/2004 kohdan 2.12 mukaan pesänhoitajan on jakoluetteloehdotuksessa tai muutoin ilmoitettava velkojalle, jonka saatava tai sen etuoikeus on riitautettu, sekä oikeudesta lausuman antamiseen riitautuksen johdosta että lausuman antamisen määräajasta.

¹³⁶ *Könkkölä & Linna* 2013 s. 448.

¹³⁷ *Hupli* 2006 s. 158.

¹³⁸ Valvonnasta vapauttaminen on HE:n 26/2003 vp. s. 123 mahdollista esimerkiksi silloin, kun pesänhoitaja arvioi, ettei riitautukselle ole perustetta. KonkNK:n suosituksessa 6/2004 kohdassa 2.10 suositetaan takaisinsaannilla syntyneen saatavan ottamista huomioon ilman valvontaa. Samoin takaisinsaantia koskeva suositus 9/2004 kohta 5. *Hupli*, 2006 s. 54 av. 41, suhtautuu varauksella muiden osallisten kuulematta jättämiseen erityisesti silloin, kun pesänhoitajan arvioi, ettei riitauttamiselle ole perusteita. Velkojilla voi olla sellaisia lisätietoja, joiden perusteella riitautus olisi aiheellinen.

¹³⁹ Ruotsin lain mukaan takaisinsaannin vuoksi velkojaksi tullut on vapautettu valvontavelvollisuudesta (RKonkL 4:21). Muitakin poikkeuksia yleiseen valvontavelvollisuuteen on (RKonkL 5:5, 5:8 ja 5:17), mutta pesänhoitajalla ei ole harkinnanvaraista oikeutta ottaa saatavia huomioon ilman valvontaa, jos valvontapäivä on määrätty. Tätä koskee ennakkopäätös maaliskuulta 2012 (Ö 3842-10, 28.3.2012), jossa velkoja oli saanut jako-osuusennakon ennen valvontapäivää. Velkoja ei ollut valvonut saatavaansa valvontapäivään mennessä, mutta pesänhoitaja oli ottanut sen jakoluetteloehdotukseen huomautuksien, että saatava oli maksettu. Käräjäoikeus katsoi pesänhoitajan menettelyn virheelliseksi ja velvoitti pesänhoitajan laatimaan uuden ehdotuksen. Tämän jälkeen velkoja jälkivalvoi saatavansa, mutta alioikeudet katsoivat jälkivalvonnan liian myöhään

Konkurssilain 13 luvun 6 §:n mukaan pesänhoitaja voi riitauttaa saatavia siihen saakka, kunnes toimittaa jakoluettelon tuomioistuimelle. Pesänhoitajan tulisi kylläkin pyrkiä hyvän pesänhoitotavan mukaisesti merkitsemään riitautuksensa jo jakoluetteloehdotukseen eikä vasta luetteloon.¹⁴⁰ Näin muut velkojat saavat tiedon pesänhoitajan riitautuksista, ja riitautetun saatavan velkoja ehtii lausua riitautuksesta ennen luettelon toimittamista käräjäoikeudelle. Pesänhoitajan riitautusvelvollisuus on siis ajallisesti laajempi kuin velallisen ja velkojien mahdollisuus riitautuksiin. Riitautusten määräaika ei ole pidennettävissä kenenkään osallisen eduksi. KOSTI-aineiston perusteella riitautukset jäävät pesänhoitajan varaan, eivätkä muut tahot riitautta saatavia.

KOSTI-aineistossa pesänhoitajan riitautuksia on ollut yhteensä 20 konkurssipesässä. Peruskonkurseissa riitautettuja saatavia on ollut kussakin yhdestä yhdeksään; ainoastaan viimeisessä laajassa konkurssipesässä (K66) eri perustein riitautettuja saatavia on ollut kymmeniä. Pesänhoitajien riitautusperusteita ovat olleet muun muassa lainvastainen etuoikeusvaatimus, kohtuuton korkovaatimus, konkurssin jälkeiseen aikaan kohdistuva vaatimus tai velkojan saama maksu. Varsin usein pesänhoitajilla on ollut aihetta riitauttaa edes jokin valvotuista saatavista, vaikka riitautusten määrä konkurssia kohden on ollut valvontojen kokonaismäärään suhteutettuna maltillinen. Sinänsä voitaisiin pitää todennäköisenä, että pesänhoitajien riitautukset kasautuisivat joihinkin konkurssisiin. KOSTI-aineiston perusteella saatavien riitautusfrekvenssi on kuitenkin merkittävästi suurempi konkurssipesien määrässä kuin valvontojen määrässä mitattuna. Luvut ovat ”normaalikonkurssien” eli K1–K65 osalta 29,2 % ja 3,6 %.¹⁴¹ Saatavia on siis riitautettu lähes joka kolmannessa konkurssis-

sa, mutta kaikista valvonnoista on riitautettu vain muutama saatava sataa saatavaa kohti.

Konkurssilain 13 luvun 10 § säättää pesänhoitajan jakoluettelosta, jonka pesänhoitaja laatii tekemällä jakoluetteloehdotukseen riitautusten ja lausumien perusteella tarpeellisiksi katsomansa tarkistukset. Pesänhoitajan on myös oikaistava jakoluetteloehdotuksessa oleva kirjoitus- tai laskuvirhe sekä muu selvä virhe. KOSTI-aineistossa saatavan määriä on korjattu laskuvirheen vuoksi tai tehty vastaava täsmennys konkurseissa K1, K2, K5, K8, K21, K22, K55, K63 ja K65. Muita muutoksia ovat olleet muun muassa valvonnan osittainen tai täysimääräinen peruutus (K8, K20, K21, K37, K52, K55, K59 ja K65), jälkivalvonnan lisääminen (K23, K31, K54 ja K57) korko- tai etuoikeusvaatimuksen täsmentäminen (K26, K37 ja K47), muutos saatavan ehdollisuudessa tai enimmäismääräisyydessä (K1, K21 ja K37), takaisinsaannilla syntyneen saatavan ottaminen huomioon ilman valvontaa (K4), velkojan vaihdos (K34) sekä palkkaturvapäätökseen merkityn saatavan lisääminen (K52). 23 konkurssipesän jakoluettelosta käy nimenomaisesti ilmi, että jakoluetteloa laadittaessa ehdotukseen on tehty muutoksia.

Pesänhoitajan jakoluettelo on toimitettava samaan tapaan kuin jakoluetteloehdotuskin velalliselle ja pyynnöstä velkojille. Luettelo on toimitettava ilman pyyntöä niille velkojille, jotka ovat riitauttaneet saatavan tai joiden saatava on riitautettu. Pesänhoitajan on toimitettava jakoluettelon ohessa riitautusta koskevat asiakirjat tuomioistuimelle. Jos riitautus ei ole ilmeisen perusteltu, tuomioistuin ei voi suoraan hyväksyä riitautusta, ellei velkoja ole myöntänyt riitautusta oikeaksi (KonkL 13:11.2). Mikäli pesänhoitaja ilmoittaa velkojan luopuneen saatavastaan riitautuksen vuoksi, pesänhoitajan on huolehdittava siitä, että luopu-

tehdyksi ja hylkäsivät valvonnan. Korkeimman oikeuden mukaan pesänhoitajan olisi tullut vaatia maksettu ennakko takaisin, koska saatavaa ei ollut valvottu määräajassa. Tämän jälkeen velkojalla olisi ollut mahdollisuus jälkivalvoa saatavansa. Korkein oikeus katsoi, että velkojan jälkivalvonta tuli hyväksyä.

¹⁴⁰ HE 26/2003 vp. s. 126 mukaan myöhempien riitautusten tulisi rajoittua tilanteisiin, joissa riitautuksen peruste ei ole ollut tiedossa aikaisemmin.

¹⁴¹ Valvottuja saatavia on ollut 1377 kappaletta, joista on riitautettu 49. Konkurssissa K11 pesänhoitaja on riitauttanut kolme saatavaa ja eräs velkojista kolme muuta saatavaa.

minen on tarpeeksi selvä.¹⁴² Ei siis ole riittävää, että riitautetun saatavan velkoja on jättänyt lausumatta jakoluettelohdotuksesta. Pesänhoitajan velvollisuus tutkia valvonnat ja riitauttaa ne perusteetomilta osin muistuttaa tuomioistuimen selvitysvelvollisuutta indispositiivisissa riita-asioissa, joissa sovinto ei ole sallittu. Kuitenkin velkojien saatavat määräytyvät dispositiivisesti sikäli, että asianosaiset voivat tehdä sovinnon riitautetuista saatavista kaikissa käsittelyn vaiheissa.¹⁴³ On huomattava, että saatavan sovittelu ei ole kohtuusperusteista arviointia siinä mielessä, että pesänhoitaja voisi esimerkiksi sopia lainvastaisesta maksunsaantijärjestyksestä, vaikka velkojalla olisi erityinen tarve saada jako-osuutta.¹⁴⁴ Ellei velkoja luovu vaatimasta lakiin perustumatonta etuoikeutta, tätä koskeva kysymys on indispositiivisena asiana ratkaistava tuomioistuimen päätöksellä. Osapuolten sovinto voi siis koskea saatavan perustetta ja määrää.¹⁴⁵

Pesänhoitajan on hyvän pesänhoitotavan edellyttämässä laajuudessa edistettävä riitaisuuksien ratkaisemista sovinnollisesti (KonkL 13:8), jopa siinä tapauksessa, että pesänhoitaja olisi itse riitautuksen tekijä. Pesänhoitajan sovittelijan tehtävä on toki luontevin silloin, kun kyse on velallisen tai velkojan tekemästä riitautuksesta.¹⁴⁶ KOSTI-aineiston perusteella säännöksen pääasiallinen soveltamisala on kuitenkin pesänhoitajan riitautusten sovinnollinen ratkaiseminen, sillä muut riitautukset ovat käytännössä tuntemattomia.¹⁴⁷ Pesänhoitajan tulee pyrkiä sopimaan velkojan saatavan riitautuksesta jo ennen jakoluettelon toimittamista tuomio-

istuimelle. Hallituksen esityksen mukaan pesänhoitajalla on velvollisuus edistää sovintoa tämän jälkeenkin ja vielä silloinkin, kun jakoluettelo on vahvistettu ja riitautuksen käsittely erotettu eri oikeudenkäyntiin. Pesänhoitaja voi esitöiden mukaan myös tehdä sovintoesityksen¹⁴⁸, mutta menettelyn tarkempi toteuttaminen jää pesänhoitajan harkintaan.¹⁴⁹ Ruotsin konkurssilain mukaan riitautukset selvitetään sovitteluistunnossa ja tarvittaessa sitä seuraavassa riita-asiaintunnossa.¹⁵⁰ Sovitteluistunnon kaltainen tapaaminen, johon riitautuksen osapuolet ja pesänhoitaja osallistuvat, voisi olla tehokas menettelytapa myös kotimaisen lain mukaisissa sovintoneuvotteluissa, jotka onnistunevat parhaiten suullisessa menettelyssä.¹⁵¹ Lukuun ottamatta riitautusoikeudenkäynnin mahdollista suullista käsittelyä, velkaselvittely on konkurssilain mukaan kirjallista (ja KOSTI-järjestelmän myötä tulevaisuudessa enenevästi sähköistä). Vaikka sovintoon ei yrityksistä huolimatta päästäisi, lausumapyynnöt ja sovintoneuvottelut edistävät asian riidanalaisten seikkojen selvittämistä oikeudenkäyntiä varten.¹⁵²

Vaikka lähtökohta onkin, että pesänhoitajan tulee riitauttaa aiheettomat saatavat, riitautusoikeudenkäynnin jatkaminen ei ole välttämättä tarkoituksenmukaista pesänselvityksen yleiset taloudellisuus- ja joutuisuuspyrkimykset sekä velkojakollektiivin etu huomioon ottaen.¹⁵³ Oikeudenkäynnin haittapuolet selittänevät pitkälti myös sitä, miksi velallinen ja velkojat riitauttavat saatavia kovin harvoin: osapuolilla ei liene yleisesti intressiä sitou-

¹⁴² KonkNK:n suositus 6/2004 kohta 2.12.

¹⁴³ *Könkkölä & Linna* 2013 s. 431.

¹⁴⁴ *Koulu* 2009a s. 54–55.

¹⁴⁵ *Könkkölä & Linna* 2013 s. 300 ja samoin konkurssisäännön aikana *Könkkölä & Liukkonen* 2000 s. 184.

¹⁴⁶ *Koulu, Risto*: Sovinnollisuuspyrkimys konkurssioikeudessa. *Defensor Legis* 2005 s. 839.

¹⁴⁷ Pesänhoitajat ovat riitauttaneet saatavia 20 konkurssipesässä ja velkoja yhdessä, edellisiin lukeutuneessa pesässä. Edes laajassa konkurssipesässä K66 ei ole ollut muita kuin pesänhoitajan riitautuksia.

¹⁴⁸ HE 26/2003 vp. s. 129.

¹⁴⁹ *Koulu* 2005 s. 840–841. *Koulu* jatkaa, mts. 843, että pesänhoitajan olisi kuitenkin (aina) otettava nimenomaan kantaa riitautukseen sekä tehtävä sovintoesitys, kun pesänselvityksen joutuisuus edellyttää sitä.

¹⁵⁰ *Tuula* 2002 s. 138–139 ja *Heuman* 2007 s. 254–258.

¹⁵¹ *Koulu*, 2005 s. 846, huomauttaa vaikeuksista selvittää asianosaisten sovintohalukkuutta kirjallisessa menettelyssä.

¹⁵² *Könkkölä & Linna* 2013 s. 448.

¹⁵³ Useampi haastatelluista pesänhoitajista on pitänyt ratkaisevana sitä, mikä merkitys valvonnalla todennäköisesti on muiden velkojien jako-osuuksiin: merkittävä jako-osuusvaikutus puhuu prosessin puolesta ja vähäinen sitä vastaan.

tua potentiaalisesti kalliiseen ja pitkäkestoiseen prosessiin, etenkin jos siitä mahdollisesti saatava hyöty on vähäinen jako-osuusvaikutus. Osapuolten pyrkimys välttää täysimittaisia oikeudenkäyntejä edistää riitautusten sopimista, mikä on usein taroituksenmukaista kaikille osapuolille. Riidattomankin saatavan jako-osuuden määrän arviointi on usein vaikeaa¹⁵⁴, joten velkojan on luultavasti suhteellisen helppoa luopua riitautetusta saatavastaan taikka sen osaa tai etuoikeutta koskevasta vaatimuksestaan, ellei todennäköinen jako-osuus ole merkittävä tai vaatimuksen tueksi esitettävissä vahvaa näyttöä.

KOSTI-aineiston perusteella on todettavissa, että pesänhoitajat onnistuvat välttämään täysimittaisia riitautusoikeudenkäyntejä tehokkaasti. Joko riitautetuista saatavista on luovuttu (K2, K6, K8, K9, K26, K52, K57 ja K65) tai riitautukset on saatu sovittua (K1, K47 ja K53) taikka velkojan lisäselvitys on saanut pesänhoitajan luopumaan riitautuksesta ennen jakoluettelon jättämistä tuomioistuimelle (K19 ja K21). Huomattava osa niistä riitautuksista, jotka ovat jääneet käräjäoikeuden ratkaistaviksi, on hyväksytty suoraan jakoluettelon käsittelyn yhteydessä ilmeisen perusteltuina (K9, K11, K20, K51, K59 ja K61).¹⁵⁵ Vain konkurssissa K37 ja K66 käräjäoikeus on joutunut erottamaan riitaisuusien käsittelyn eri oikeudenkäyntiin.

Jakoluetteloon voidaan tehdä muutoksia vielä senkin jälkeen, kun se on jätetty tuomioistuimelle. Tuomioistuin voi ensinnäkin pyytää pesänhoitajaa

oikaisemaan virheellistä jakoluetteloa (KonkL 13:14.3), ja pesänhoitaja voi pyytää oikaisua jälkivalvonnan vuoksi (KonkL 13:13) ennen jakoluettelon vahvistamista. Paitsi että luettelon vahvistamista koskevaan päätökseen voidaan hakea muutosta, luetteloa voidaan sen vahvistamisen jälkeenkin oikaista ja muuttaa (KonkL 13:16). KOSTI-aineistossa näin on tehty kolmessa tavallisessa konkurssissa (K30, K31 ja K61) sekä laajassa konkurssipesässä K66. Tuomioistuin voi lisätä valvonnan tai vaatimuksen¹⁵⁶, joka on jäänyt ottamatta huomioon menettelyvirheen vuoksi tai siitä syystä, että saatava ei ole ollut aikaisemmin tiedossa (13:16.2).¹⁵⁷ Menettelyvirheen vuoksi luettelosta puuttuva saatava voi olla sekä valvottu saatava tai sellainen saatava, jonka pesänhoitaja olisi ottanut luetteloon ilman valvontaa.¹⁵⁸

3.4 Jako-osuuksia koskevat päätökset

Yksi konkurssilain uusista säännöksistä konkurssisääntöön verrattuna on pesänhoitajan mahdollisuus maksaa jako-osuuksia oman päätöksensä perusteella. Pesänhoitaja voi päättää, että niille velkojille, joiden saatavat ovat määrältään vähäisiä, maksetaan jako-osuus todennäköisen jako-osuuden määräisenä. Hallituksen esityksen mukaan pesänhoitajan tulisi ilmoittaa velkojalle jako-osuuden suuruus ja että se on lopullinen.¹⁵⁹ Kirjallisuudessa on todettu, että pesänhoitajan tulisi esittää velkojalle myös arviolaskelman perusteet ja aiottu mak-

¹⁵⁴ Arvion perustana voidaan *Könkkölän & Liukkosen*, 2000 s. 81, mukaan käyttää pesäluettelon mukaista pesänhoitajan jako-osuusarviota. Usein ajantasaisempikin laskelma, joka perustuu pesän tuloihin ja menoihin sekä saapuneisiin valvontoihin, lienee laadittavissa.

¹⁵⁵ Yksi konkurssissa K11 esitetty velkojan riitautus hylättiin selvästi perusteettomana, joten käräjäoikeus vahvisti saatavan valvonnan mukaisesti, ja koska kaksi muuta riitautusta koskivat julkisoikeudellisia saatavia, käräjäoikeudella ei ollut toimivaltaa niiden tutkimiseen.

¹⁵⁶ *Könkkölä & Linna*, 2013 s. 465, huomauttavat, että tuomioistuimen pitäisi voida lisätä myös pois jäänyt riitautus.

¹⁵⁷ Jälkivalvonnoista voidaan todeta kokoavasti, että ne saatavat, jotka eivät ole olleet aikaisemmin tiedossa, voidaan huomioida vielä jakoluettelon vahvistamisen jälkeen. Muut jälkivalvonnat voidaan lisätä luetteloon vastaavassa vaiheessa, jos ne ovat jääneet huomiotta menettelyvirheen vuoksi. Pääsääntöisesti jälkivalvonta on mahdollinen vain siihen saakka, kunnes tuomioistuin vahvistaa jakoluettelon (KonkL 12:16.3). Velkojan lähtökohtaisesta velvollisuudesta suorittaa konkurssipesälle jälkivalvontamaksu voidaan tietyissä tapauksissa luopua (KonkL 12:16.1 ja 2). Näistä kysymyksistä ks. lähemmin *Könkkölä & Linna* 2013 s. 421–423.

¹⁵⁸ *Koulu*, 2009a s. 340, tarkoittanee jälkimmäisessä tapauksessa tilannetta, jossa pesänhoitajan olisi tullut ottaa saatava huomioon ilman valvontaa erityissäännöksen tai tekemänsä päätöksen perusteella.

¹⁵⁹ HE 26/2003 vp. s. 170.

suajankohta.¹⁶⁰ Säännöksen soveltamisen edellytyksenä on, että maksaminen on menettelyn kannalta tarkoituksenmukaista ja ettei velkoja ole pesänhoitajan asettamassa määräajassa ilmoittanut vastustavansa maksua (KonkL 18:3.1). Soveltamista puoltaa se, että velkojilla on lähtökohtainen intressi saada jako-osuutensa mahdollisimman nopeasti, ja että pesänhoitajalla on velvollisuus selvittää pesä joutuisasti. Jako-osuudet voidaan hallituksen esityksen mukaan maksaa jo ennen valvontaa pesäluettelon tietojen perusteella.¹⁶¹ Tämä laajentaa säännöksen soveltamisalaa merkittävästi, sillä valvontamenettelyn ja pesän omaisuuden myyntien jälkeenhän jako-osuudet ovat laskettavissa jo lähes lopullisen veroisina. Riippumatta siitä, missä menettelyn vaiheessa säännöksen tarkoittama jako-osuus maksetaan, maksettava määrä on velkojan lopullinen jako-osuus. Maksun saatuaan velkoja menettää velkoja-asemansa.¹⁶²

Konkurssilain esitöiden mukaan tarkoituksena on, että vähäiset jako-osuudet voitaisiin maksaa mahdollisimman pian konkurssin alettua, jonka jälkeen konkurssi jatkuisi vain niiden velkojien osalta, joiden taloudellinen intressi on suurempi.¹⁶³ Konkurssihallintoon ja saatavien selvittämistä koskevaan vaiheeseen osallistuisi näin vähemmän velkojia, mikä tehostaisi pesänselvitystä. Menettely ei loukkaisi velkojien yhdenvertaisuutta, koska maksettavat jako-osuudet olisivat pieniä.¹⁶⁴ Yhdenvertaisuuden toteutuminen pienvelkojien kesken taas edellyttää, että samassa asemassa olevien velkojien on saatava mahdollisuus maksuun, jos arvionvaraisia jako-osuuksia ylipäänsä suoritetaan. Esitöissä todetaankin, että yleensä on järkevää pyrkiä maksamaan jako-osuus mahdollisimman monelle saatavalle.¹⁶⁵ Sanottu ei ole kaikkia konkurssi-saatavia koskeva yleinen sääntö, vaan se koskee juurikin pienvelkojien saatavia.

Maksun saanut velkoja ei voi myöhemmin vedota siihen, että saatu määrä on liian pieni (KonkL 18:3.2). Toisaalta jos maksetut jako-osuudet ovat olleet pesänhoitajan virhearvion vuoksi suhteellisesti aivan liian suuria, pesänhoitaja voi johtua vahingonkorvausvastuuseen vahingon aiheuttamisesta muille velkojille. Konkurssin suuret velkojat eivät siis voi estää pesänhoitajaa maksamasta jako-osuuksia arvion perusteella, mutta he voivat esittää jälkikäteen vahingonkorvausvaatimuksen.¹⁶⁶ KOSTI-aineiston perusteella säännös on vailla käytännön merkitystä. Ainoastaan yhdessä pesässä (K46), joka on ollut julkisselvityksessä, on sovellettu säännöstä. Käytännössä kaikki jako-osuudet ovat tulleet maksettaviksi samalla kertaa, sitten kun konkurssipesän loppukokous on hyväksynyt jako-osuuslaskelman.

Sekä konkurssilain edellä alaluvussa 3.2 käsitelty säännös konkurssisaatavien huomioon ottamisesta jakoluettelohdotuksessa ilman valvontaa että pesänhoitajan mahdollisuus arvionvaraisten jako-osuuksien maksamiseen ovat KOSTI-aineiston perusteella hyvin harvoin sovellettuja säännöksiä. Molempien säännösten tarkoituksena on ollut helpottaa pesänhoitajan työtä: joko vähentää tarvetta tarkastaa valvontoja tai vähentää menettelyssä mukana olevien velkojien määrää jo menettelyn alkuvaiheessa. Koska pesänhoitajien palkkio määräytyy täysimittaisten konkurssien toisessa, pesäluettelon valmistumisen jälkeisessä vaiheessa pääsääntöisesti pesän realisaatituloksen eikä pesänhoitajan toimenpiteiden perusteella¹⁶⁷, rationaaliset pesänhoitajat pyrkivät minimoimaan pesänhoitoon kuuluvat tehtävät. On oletettavissa, että pesänhoitajat ovat katsoneet, ettei heidän työmääränsä vähenisi säännösten mukaisella menettelyllä.

Pesänhoitaja joutuu ensimmäisessä tapauksessa ilmoittamaan velkojalle ilman valvontaa huomioon

¹⁶⁰ Nenonen 2004 s. 162.

¹⁶¹ HE 26/2003 vp. s. 170.

¹⁶² Könkkölä & Linna 2013 s. 471.

¹⁶³ HE 26/2003 vp. s. 17.

¹⁶⁴ HE 26/2003 vp. s. 23.

¹⁶⁵ HE 26/2003 vp. s. 170.

¹⁶⁶ Könkkölä & Linna, 2013 s. 471 av. 249, puntaroivat vahingonkorvausvastuun mahdollisuutta.

¹⁶⁷ Ks. KonkNK:n suositus 13/2004 pesänhoitajan palkkiosta kohta 4.2.2.

otettavan saatavan ja jälkimmäisessä laskemaan velkojan jako-osuuden arvioidun määrän sekä kuulemaan velkojaa menettelystä. On mahdollista, että osa niistä velkojista, joiden saatavat pesänhoitaja voisi ottaa huomioon ilman valvontaa, eivät osallistuisi valvontamenettelyyn, jos velkojilla olisi valvontavollisuus. Tällöin jakoluetteloon merkittävien saatavien määrä olisi vähäisempi kuin jos pesänhoitaja ottaisi saatavia suoraan huomioon.¹⁶⁸ On yhtä hyvin mahdollista, etteivät ne velkojat, joiden saatavat voitaisiin maksaa arvionvaraisina jako-osuuksina, valvoisi saataviaan. Pesänhoitaja ei voi välttämättä myöskään selvästi todeta, että arviojako-osuuksien maksamisesta on pesälle kokonaisuuksina etua, joten jako-osuuksien arvioimiseen liittyvät riskit, pesänhoitajan mahdollinen vahingonkorvausvastuu mukaan lukien, lykännee lopullisten jako-osuuksien maksamista lopputilityksen hyväksymiseen. Kenties säännöksiä ei ole näistä syistä katsottu käytännössä toimiviksi.¹⁶⁹ Siitä, etteivät pesänhoitajat sovelia säännöksiä, seuraa velkojille käytännössä vastaavanlainen valvontavollisuus kuin konkurssisäännön aikana. Konkurssilain tavoite luopua velkojien ehdottomasta valvontavollisuudesta ei ole toteutunut kuin säännöstasolla.

KOSTI-aineiston perusteella velkojien ei ole vähäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta mahdollista saada jako-osuutta ilman konkurssivalvontaa. Päivitetystä konkurssiasian neuvottelukunnan suosituksesta 6/2004 kehoitetaan ottamaan saatavia huomioon ilman valvontaa sikäli kuin se on tarkoituksenmukaista. Nähtäväksi jää, voiko suosituksen uusi sanamuoto vaikuttaa konkurssikäytäntöön jatkossa, eli yleistykö saatavien huomioon ottaminen ilman valvontaa. Suositus jako-osuuksien maksamisesta on alkuperäisessä vuoden 2004 muodossaan

pesänhoitajan päätöksen perusteella maksettavia jako-osuuksia koskevan kohdan osalta.¹⁷⁰

Vertailukohtana arvionvaraisten jako-osuuksien maksamiselle voidaan tarkastella pesänhoitajan mahdollisuutta jättää tilittämättä niin sanotut vähäiset jako-osuudet. Pesänhoitaja voi 18 luvun 2 §:n nojalla päättää, että jos saatavalle ei kertyisi konkurssipesän varoista 50 euroa suurempaa jako-osuutta, saatava voidaan jättää varoja jaettaessa huomiotta.¹⁷¹ Myös tämä säännös on esimerkki niistä konkurssilain säännöksistä, joissa velkojan vähäinen perintäintressi oikeuttaa kohtelemaan velkojaa eri tavalla verrattuna konkurssin suuriin velkoihin.¹⁷²

KOSTI-aineiston 66 pesästä 50 euron rajan alittavia jako-osuuksia on maksettu 10 pesässä, joista yhdessä rajaksi on valittu 10 euroa (K16). 37 pesässä, mukaan lukien laaja konkurssipesä K66, on päätetty olla maksamatta alle 50 euron suorituksia. Lopuissa jako-osuuksia on maksettu vain etuoikeutetuille velkojille tai ei lainkaan tai kaikkien velkojien jako-osuus on ylittänyt 50 euron määrän. Säännöksen soveltaminen on hyvin yksinkertaista ja ehkäpä siksi verrattomasti tavallisempaa kuin edellä tarkastellun säännöksen pienten jako-osuuksien maksamisesta arvionvaraisina. Vähäisten jako-osuuksien tilittämättä jättämisestä säädettiin konkurssisäännön 105 a §:ssä (L 1585/1992 ja se nojalla annettu A 1593/1992), joten säännöksen juurtumiselle konkurssikäytäntöön on ollut pidempi aika: jatkuvuuden periaate voi osaltaan selittää sen käytännön merkitystä.

Velkojat eivät saa mitään korvausta valvontamenettelyyn osallistumisesta aiheutuneista kustannuksista, joten mikäli jako-osuutta ei kerry, valvontamenettelystä aiheutuu velkojalle lisämenetyksiä. Pienvelkojien kannalta voisikin olla suositeltavaa,

¹⁶⁸ *Koulu*, 2001 s. 147, on muutenkin katsonut, että konkurssivalvonta pienentää pesänhoitajan työmäärää.

¹⁶⁹ Asianajajien haastattelujen perusteella säännösten soveltaminen on käytännössä vaikeaa: miten pesänhoitaja voisi varmistua siitä, että hän on ottanut huomioon *kaikki* selvät ja riidattomat saatavat tai että arvionvaraisen jako-osuuden määrä vastaa riittävästi sitä määrää, joka tulisi maksettavaksi velkojalle konkurssin päättyessä? Asianajajien oli selvästi helpompi keksiä perusteita säännösten soveltamatta jättämiselle kuin niiden soveltamiselle.

¹⁷⁰ KonkNK:n suositus 12/2004 kohta 3.

¹⁷¹ Sama sääntö koskee jälkiselvityksessä jaettavia varoja (KonkL 19:9.3).

¹⁷² *Könnkölä, Mikko*: Konkurssiin asettamisen edellytykset uuden konkurssilain mukaan. Defensor Legis 2005 s. 702–703.

että pesänhoitaja ilmoittaisi valvontakuulutuksessa siitä mahdollisuudesta, että vähäiset jako-osuudet voidaan jättää maksamatta. Tällöin velkoja voisi harkita valvontamenettelyyn osallistumisen kannattavuutta. Vähäiset jako-osuudet olisi kuitenkin syytä maksaa silloin, kun pienvelkoja on hyvin paljon tai kun jako-osuusprosentti on korkea. Oikeuskirjallisuudessa on arvioitu, että jos vähäisiä jako-osuuksia maksettaisiin, pesänhoitaja maksaisi ne yleensä jo konkurssin alkuvaiheessa konkurssilain 18 luvun 3 §:n mukaisesti.¹⁷³ KOSTI-aineiston perusteella näin ei kuitenkaan käytännössä menetellä, vaan todennäköisempää on pienten jako-osuuksien maksaminen menettelyn lopussa, jos niitä ylipäätään maksetaan. KOSTI-aineistossa tavallisten, eli velkojen maksunsaantijärjestyslain 2 §:n mukaan ilman etuoikeutta olevien saatavien jako-osuusprosentti on ollut keskimäärin 10,9. Tämä merkitsee, että 50 euron ylittävä jako-osuus on vaatinut keskimäärin 460 euron suuruisen saatavan.

4 Lopuksi

4.1 Tutkimushavainnot

Artikkelin edellisissä luvuissa on selvitetty pesänhoitajan tehtävää itsenäisenä lainkäyttäjänä. Artikkelin pyrkimyksenä on ollut koota yhteen näkökohtia siitä, mitä pesänhoitajan lainkäytöllä tarkoitetaan ja mikä sen merkitys on käytännössä. Ensin on tarkasteltu nykyisin mukaisia pesänhoitajan lainkäyttötehtäviä ja toimivallan rajoja. Tämän jälkeen on arvioitu, miten pesänhoitajan itsenäinen päätösvalta toteutuu konkurssin velkaselvittelyssä.

Pesänhoitajan nykyisen roolin taustalla on konkurssimenettelyn ja erityisesti pesänhoitajan teh-

tävien oikeudellistuminen. Tämä voidaan havaita pesänhoitajaa koskevan nykysääntelyn kattavuudesta sekä siitä, että tuomioistuimilla ollutta lainkäyttövaltaa on siirretty lainmuutoksilla pesänhoitajalle.¹⁷⁴ Pesänhoitajan itsenäiseen päätösvaltaan kuuluvat tehtävät on määritelty konkurssilaisissa, mutta lain esityöt ja konkurssiasiaan neuvottelukunnan suositukset selventävät tehtävien hoitamista käytännössä.

Pesänhoitajan lainkäyttötehtävien merkitystä voidaan arvioida sekä teoreettiselta kannalta että käytännössä. Vaikka velkojen päätösvalta on lain sanamuodon mukaan pääsääntö, pesänhoitajan itsenäiseen päätösvaltaan lain mukaan kuuluvat tehtävät ovat ajan myötä jatkuvasti lisääntyneet. Entä miten pesänhoitajat käyttävät konkurssisääntelyn kehittymisen myötä saamaansa itsenäistä päätösvaltaa? Koska suuri osa konkurseista raukeaa ilman valvontamenettelyä, pesänhoitajan lainkäyttötehtävät käsittävät näissä konkurseissa lähinnä pesäluettelon ja velallisselvityksen laatimisen. Täysimittaisten konkurssien empiirinen selvitys taas on osoittanut, etteivät pesänhoitajat juurikaan sovelta niitä konkurssilain säännöksiä, joiden avulla pesänhoitajat voisivat vaikuttaa aikaisempaa enemmän velkojen maksunsaantiin. Pesänhoitajat eivät ole ottaneet saatavia huomioon jakoluetteloehdotuksessa ilman konkurssivalvontaa eivätkä ole maksaneet jako-osuuksia arvionvaraisina oman päätöksensä perusteella. Lainkäyttötehtävien käytännön merkitys velkaselvittelyssä on pääasiassa rajoittunut pesänhoitajan velvollisuuteen tarkastaa konkurssivalvonnat sekä pyrkiä selvittämään epäselvien saatavien perusteet, jotta riitaisuudet voitaisiin sopia ilman tuomioistuinkäsittelyä. Tässä pesänhoitajat ovat onnistuneet hyvin, sillä valtaosassa konkurseista kärjajoikeudet ovat hyväksyneet pesänhoitajien jakoluettelot sellaisinaan.

¹⁷³ *Havansi, Erkki*: Konkurssin ”suurimmat velkojat” ja pienet. Teoksessa Lohi, Tapani (toim.): Kaavoitus, rakentaminen, varallisuus. Juhlajulkaisu Vesa Majamaa 1945–28/12–2005. Helsinki 2005 s. 52 (Havansi 2005b).

¹⁷⁴ Pesänhoitajan tehtävänkuvaa on siis oikeudellistunut ensinnäkin säännöstasolla. Koska pesänhoitaja on saanut lisää lainkäyttötehtäviä, konkurssimenettely on oikeudellistunut myös yksityisen lainkäytön tasolla, samalla kun virallisen lainkäytön merkitys on vähentynyt.

4.2 Tulevaisuuden näkymät

Artikkelissa on todettu, että pesänhoitajan tehtävät ovat kahden vuosikymmen aikana enenevästi lisääntyneet. Koska pesänhoitajan asemaa korostava lainsäädäntökehitys on ollut viime vuosikymmeninä yhdensuuntainen, on varsin todennäköistä, että pesänhoitajan ratkaisovalta tulee edelleen kasvamaan. Pesänhoitaja voi saada lisää suoraan laissa määriteltyä toimivaltaa joko päätösvallan siirtämisellä velkojilta pesänhoitajalle tai tuomioistuimen tehtävien siirtämisellä pesänhoitajalle. Konkurssi-menettely on täytäntöönpanoa, jossa taloudellinen rationaalisuus on perinteisesti ohjannut menettelyn kulkua. Tulevaisuudessa konkurseissa saatetaan kuitenkin painottaa yhä enenevästi yleistä selvitysintressiä velkojien saamisoikeuksien toteuttamisen sijaan. Jo nykyisin julkisselvitysten määrä on varsin huomattava, ja esimerkiksi pesänhoitajan tehtäviin lisätty velvollisuus tehdä rikosilmoitus velallisen konkurssia edeltävistä toimista osoittaa, että pesänhoitajan on enenevästi kiinnitettävä huomiota konkurssin julkisiin tavoitteisiin. Sikäli kuin konkurssin julkisia tavoitteita korostetaan velkojien täytäntöönpanointressin kustannuksella, olisi luonnollista vähentää velkojien velvollisuuksia konkurssin velkaselvityksessä. KOSTI-aineiston perusteella merkittävä osa saatavansa valvoneista velkojista jää todellisuudessa ilman jako-osuutta, joten kaikkien velkojien velvoittaminen valvomaan saataviaan varmuuden vuoksi on kyseenalaista. Todennäköisesti monen velkojan jako-osuus ei riitä kattamaan edes valvontakustannuksia.

Konkurssilaki on yleislaki, joka soveltuu kaikkiin konkurseihin, mutta konkurssipesien erityispiirteiden vuoksi sääntelyn tulisi olla riittävän joustavaa.¹⁷⁵ Nykylain mukaisessa velkaselvityksessä on sellaisia kaikissa täysimittaisissa konkurseissa pakollisia vaiheita, joiden vuoksi menettely vaikut-

taa konkurssikäytännön näkökulmasta liian kaavamaiselta. Velkaselvittelyä voisi olla aihetta yksinkertaistaa. Lain mukaan, ja KOSTI-aineiston perusteella myös käytännön mukaan, ensisijaisesta valvontavelvollisuudesta voitaisiin luopua ja ottaa pesäluettelon mukaiset konkurssisaatavat huomioon jakoluettelossa, jos velallisen kirjanpito on laadittu loppuun. Pesänhoitajan jakoluettelon vahvistamisesta tuomioistuimessa voitaisiin vaihtoehtoisesti tai samalla luopua, ainakin jos pesässä on pesänhoitajan käsityksen mukaan vain riidattomia saatavia. Konkurssikäytännössä velkojat eivät riitautta toistensa saatavia ja pesänhoitajan riitautukset saadaan yleensä käsiteltyä jo ennen jakoluettelon toimittamista käräjäoikeudelle. Tuomioistuimen tehtävät jakoluettelon käsittelyssä ovat tavallisesti niin vähäisiä, että muodollisen vahvistamis päätöksen ratio voidaan kyseenalaistaa. Mahdollisten lainmuutosten toteuttaminen edellyttäisi luonnollisesti niiden tarpeellisuuden huolellista selvittämistä ja sen varmistamista, että sääntely olisi mielekäs sekä velkojien, pesänhoitajan että tuomioistuimen kannalta.

Konkurssiasiamiehen toimiston KOSTI-järjestelmä voinee jatkossa helpottaa menettelyn osapuolten tiedonsaantia ja yhdenpitoa. Vaikka pesänhoitajien konkurssilain mukaiset tehtävät lisääntyisivät vielä nykyisestä, kehittyvä tietojärjestelmä helpottaa pesänhoitajien toiminnan seuraamista. Järjestelmä mahdollistaa myös konkurseja ja yritysaneerauksia koskevan tutkimusaineiston hankkimisen empiiristä tutkimusta varten sekä helposti että kattavasti. KOSTI-järjestelmä täydentyy jatkuvasti, ja on toivottavaa, että sen tietoja voitaisiin hyödyntää tulevassa tutkimuksessa ja siten parantaa tietämystä insolvenssimenettelyistä käytännössä, esimerkiksi lainsäädännön kehityshankkeita varten.

Annika Smalén

¹⁷⁵ Tämä on HE:n 26/2003 vp. s. 17 mukaan lain tavoite.

LIITE Konkurssipesien asiakirjoista tehty tilasto

Nro	Pesänhoitaja asianajaja	Velallisen oikeudellinen muoto, ellei yhtiö	Konkurssin kesto	Kirjanpito laadittu loppuun	Valvonnat kpl	Ilman valvontaa kpl	Ilman valvontaa takaisinsaannin vuoksi	Ehdolliset / enimmäis- määräiset valvonnat
1	x	elinkeinonharj.	5 v 8 kk 14 p	x	38			6
2	x		4 v 3 kk 6 p	x	33			2
3	x		2 v 9 kk 22 p	ei tietoa	3			1
4	x		2 v 6 kk 6 p	x	29	1	x	1
5	x		2 v 9 kk 12 p	ei tietoa	4			0
6	x		0 v 11 kk 23 p	x	42			2
7	x		0 v 10 kk 15 p	x	20			2
8	x		3 v 7 kk 14 p	x	22	2	x	3
9	x	luonnollinen hlö	2 v 10 kk 29 p	ei tietoa	36			6
10	x	elinkeinonharj.	2 v 1 kk 6 p	ei tietoa	15	1	x	1
11	x	luonnollinen hlö	4 v 0 kk 4 p	ei kirjanp. velv.	16			2
12	x		1 v 5 kk 29 p	x	8			1
13	x		4 v 10 kk 26 p	ei	15			1
14	x		1 v 0 kk 27 p	x	28			1
15			4 v 3 kk 10 p	x	4			1
16	x		0 v 11 kk 17 p	ei tietoa	9			1
17			1 v 0 kk 14 p	ei tietoa	7			2
18	x		1 v 4 kk 25 p	x	6			1
19	x		0 v 10 kk 0 p	x	10			1
20	x		1 v 0 kk 21 p	x	23			1
21	x		3 v 6 kk 11 p	x	76			9
22	x		6 v 11 kk 9 p	ei tietoa	6	2		1
23	x		1 v 6 kk 19 p	x	13	1	x	0
24	x		1 v 1 kk 28 p	x	21			2
25	x		1 v 1 kk 25 p	ei	9			2
26	x		3 v 8 kk 12 p	x	13			1
27	x		1 v 4 kk 28 p	ei tietoa	27			1
28 JS	x		6 v 4 kk 11 p	ei	15			2
29	x		1 v 2 kk 15 p	x	3			1
30	x		1 v 4 kk 16 p	x	12			2
31	x		1 v 0 kk 7 p	x	31			7
32	x		2 v 1 kk 28 p	x	11			0
33	x		1 v 6 kk 26 p	x	5			2
34	x		0 v 11 kk 26 p	x	18			1
35			4 v 10 kk 22 p	x	45			3
36	x	kuolinpesä	2 v 3 kk 21 p	ei tietoa	5			1
37	x		2 v 1 kk 11 p	x	45			4
38	x	elinkeinonharj.	0 v 8 kk 6 p	x	8			0
39	x		1 v 8 kk 3 p	x	10			1
40	x		3 v 5 kk 3 p	x	23			3
41	x	elinkeinonharj.	0 v 8 kk 15 p	ei	24			2
42	x		1 v 2 kk 15 p	x	13	1		1
43	x		1 v 4 kk 18 p	x	17			2
44	x	yhdistys	1 v 3 kk 16 p	x	19	4		1
45	x		1 v 10 kk 3 p	x	23			3
46 JS	x		6 v 5 kk 21 p	x	32			2
47	x		1 v 11 kk 29 p	x	28			1
48	x		5 v 6 kk 10 p	x	25			1
49	x		1 v 1 kk 16 p	ei tietoa	23	23		1
50	x		2 v 7 kk 25 p	ei	13			1
51	x		2 v 10 kk 15 p	x	15			1
52	x		6 v 11 kk 8 p	x	27			3
53	x		1 v 1 kk 24 p	x	19			3
54	x		2 v 4 kk 29 p	x	8			2
55	x		1 v 5 kk 0 p	x	31			2
56	x		2 v 5 kk 1 p	x	20			1
57	x		2 v 5 kk 9 p	x	39			0
58	x		2 v 1 kk 5 p	ei tietoa	6			2
59	x		2 v 0 kk 22 p	x	16			1
60	x		1 v 6 kk 9 p	x	14			3
61	x		4 v 7 kk 27 p	x	102			8
62	x		1 v 10 kk 15 p	x	16			1
63	x		1 v 6 kk 18 p	x	33			1
64	x		2 v 4 kk 13 p	x	7			1
65	x		2 v 6 kk 10 p	x	43			3
66*	x		8 v 0 kk 20 p	x	782			
			keskiarvo 2 v 5 kk 23 p	yht. 48	yht. 1377	yht. 35		yht. 126

JS=julkisselvitys

* laaja konkurssipesä; ei huomioitu taulukon tilastoissa

Riitaukset kpl	Pesänhoitaja riitauttajana	Muutoksia jakoluettelo- ehdotukseen	Jako- luettelo oikaistu	Vähäisen jako-osuuden maksu	Alle 50 €:n jako- osuus jätetty maksamatta	Jako-osuus% tavallisille velkojille	Jako-osuus% etuoikeutetuille velkojille	Rikos- ilmoitus tehty
1	x	x			x	2,89		x
1	x				ei ole riittänyt	0	69,88	
		x			ei ole ollut	10,9		
		x			x	6,32		x
1	x				ei ole ollut	22,43		
		x			ei ole riittänyt	0		
1	x				x	1,5		
2	x	x			x	5,88		
					ei ole ollut	4,06		x
6	ph 3, velkoja 3		jle		ei ole ollut	12,64		x
					on maksettu	7,6		x
					x	9,9		
					x	0,5		x
					x	0,14		
					ei jako-osuuksia	0		
					10 €:n raja	1,11		x
					on maksettu	5,14		
1	x				x	10,00		
1	x	x			x	2,90		
9	x	x	jle ja jl		x	24,70		
		x			x	1,57		x
		x			x	7,45		
		x			ei jako-osuuksia	0		x
					x	2,17		
1	x	x			ei jako-osuuksia	0		
		x			on maksettu	1,76		
					on maksettu	0	47,81	
					ei jako-osuuksia	0		x
		x	vahv. jl		ei ole ollut	13,21		
		x	vahv. jl		x	8,92		
					x	6,23		
					on maksettu	3,96		
		x			ei ole ollut	14,01		
					x	0,57		
					x	2,78		x
5	x	x			x	3,52		
					x	1,63		
					on maksettu	89,39		
					ei ole ollut	32,1		
					x	4,14		
					x	2,81		
					x	2,75		
					ei ole ollut	59,33		
					x	0,96		
					ei ole ollut	13,10		
1	x	x		x	ei tietoa	ei tietoa	28,91	x
					x			
					x	2,37		x
					x	20,66		
3	x	x			ei ole ollut	38		
2	x	x			on maksettu	17,96		
1	x	x			ei ole ollut	61,94		
					on maksettu	55,23		
		x			x	1,68		
		x			x	12,53		
2	x	x			x	7,53		
					ei ole ollut	22,94		
4	x	x			x	3,29		
					x	0,98		
6	x		vahv. jl		x	ei tietoa	76,74	
					x			
		x			on maksettu	3,83		x
					x	0,9		
1	x	x			x	11,82		
					x	0,82		
			vahv. jl		x	3,5		x
yht. 49	ph 46, velkoja 3	yht. 23	jle=jakoluettelo- ehdotus	yht. 1	yht. 36	keskiarvo 10,88		yht. 14

ph=pesänhoitaja

jl=jakoluettelo